

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
กระทรวงยุติธรรม

สรุปผลการดำเนินงาน
สิทธิมนุษยชน
ที่สำคัญของประเทศไทย

ภายใต้รัฐบาล
พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา
นายกรัฐมนตรี

ระหว่างปี
2557-2561

คำนำ

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ ลำดับที่ 55 และยังเป็นหนึ่งใน 48 ประเทศแรกที่เข้าร่วมรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งต่อมาได้เข้าเป็นภาคีสันติสัญญาหลักระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน จำนวน 7 ฉบับ จากทั้งหมด 9 ฉบับ ถือเป็นการแสดงความมุ่งมั่นของประเทศไทยในการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและสิทธิเสรีภาพของทุกคน จากวันนั้นจนถึงวันนี้ ประเทศไทยมีพัฒนาการที่ดีด้านสิทธิมนุษยชนมาอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกับทุกประเทศ ซึ่งประเทศไทยยังมีสิ่งที่จะต้องทำเพิ่มเติมหรือแก้ไขปรับปรุงในส่วนที่ต้องเร่งเพิ่มขีดความสามารถและศักยภาพการดำเนินงาน โดยเฉพาะในส่วนที่ยังไม่บรรลุเป้าหมายหรือที่ยังเกิดปัญหาสถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนอยู่เพื่อให้เรื่องดังกล่าวทุเลาหรือเบาบางลงน้อยลงไป

ที่ผ่านมา รัฐบาลได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของสิทธิมนุษยชนเป็นอย่างมาก จึงได้มีการยกระดับการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนอย่างต่อเนื่อง ทั้งการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 การประกาศวาระแห่งชาติ “สิทธิมนุษยชนร่วมขับเคลื่อน Thailand 4.0 เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” การออกนโยบายมุ่งลดความเหลื่อมล้ำในเรื่องต่าง ๆ การส่งเสริมสิทธิสตรี เด็ก ผู้สูงอายุ และผู้พิการ ตลอดจนกลุ่มเปราะบางในสังคมทั้งคนไทยและคนต่างด้าว พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและมาตรการทางสังคมเพื่อให้ทุกคนมีสิทธิตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน และได้รับการบริการต่าง ๆ จากภาครัฐโดยเสมอภาค ตลอดจนไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ซึ่งเป็นแนวคิดพื้นฐานสำคัญของการดำเนินงานตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals - SDGs) ดังนั้น จึงเป็นนิมิตหมายที่ดีที่จะได้นำเสนอผลการดำเนินงานสิทธิมนุษยชนที่สำคัญของประเทศไทย ภายใต้การนำของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ในระหว่างปี พ.ศ. 2557 - 2561 เพื่อเผยแพร่ให้สาธารณชนได้รับทราบและเห็นความสำคัญของสิทธิมนุษยชน ที่จะได้ร่วมกันสร้างสรรค์สังคมที่เกื้อกูลซึ่งกันและกัน ซึ่งจะเป็นพลังสำคัญในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนสืบไป

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

กระทรวงยุติธรรม

พฤษภาคม 2561

สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ 1 : ความก้าวหน้าด้านสิทธิมนุษยชนที่สำคัญ	
1.1 รัฐธรรมนูญ	1
1.2 นโยบายของรัฐบาล	1
1.3 พัฒนาการด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน	4
1.4 กลไกสิทธิมนุษยชน	7
1.5 พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน	10
ส่วนที่ 2 : การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย	
2.1 สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม	
2.1.1 ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน	12
2.1.2 สิทธิในการทำงาน	13
2.1.3 การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์	16
2.1.4 สิทธิด้านสุขภาพ	19
2.1.5 สิทธิทางการศึกษา	22
2.1.6 สิทธิทางสังคม	23
2.2 สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง	
2.2.1 สิทธิในการได้สัญชาติและจดทะเบียนเกิด	24
2.2.2 สิทธิในกระบวนการยุติธรรม	26
2.2.3 สิทธิที่จะไม่ถูกทรมาน และการบังคับให้หายสาบสูญ	38
2.2.4 เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น	39
2.3 สร้างการรับรู้สิทธิมนุษยชนและหน้าที่พลเมือง	40
บรรณานุกรม	43

สรุปผลการดำเนินงานสิทธิมนุษยชนที่สำคัญของประเทศไทย ภายใต้รัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ระหว่างปี พ.ศ. 2557 - 2561

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่เป็นรัฐภาคีขององค์การสหประชาชาติ และได้ให้การรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน การเข้าร่วมเป็นภาคีสันติสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนจำนวน 7 ฉบับ จากทั้งหมด 9 ฉบับ ทำให้มีผลผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญา รวมถึงข้อตกลงระหว่างประเทศในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งทุกรัฐบาลได้ให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง สำหรับรัฐบาลภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ในระหว่างปี พ.ศ. 2557 - 2561 ได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนอย่างจริงจัง โดยมีผลการดำเนินงานสรุปดังนี้

ส่วนที่ 1 : ความก้าวหน้าด้านสิทธิมนุษยชนที่สำคัญ

1.1 รัฐธรรมนูญ

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้กล่าวถึง การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของประชาชน เท่าเทียมกับรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ รวมทั้งยังคงหลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศที่ไทยเป็นภาคี (กระบวนการผ่านประชามติเห็นชอบจากประชาชน)

- สิทธิเสรีภาพและหน้าที่ของประชาชน
ทุกคนได้รับการรับรองโดยรัฐธรรมนูญ รวมถึงรัฐมีหน้าที่ดำเนินการในด้านต่าง ๆ เพื่อเกิดประโยชน์แก่ประชาชนโดยตรง

1.2 นโยบายของรัฐบาล

1.2.1 คำแถลงนโยบายของรัฐบาล เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

- รัฐบาลให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชนทุกกลุ่มในประเทศ และมีนโยบายลดความเหลื่อมล้ำในเรื่องต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจและสังคม พร้อมทั้งการยึดมั่นในหลักนิติธรรมและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นนโยบายหลักของรัฐบาล
- รัฐบาลได้ให้คำมั่นที่จะดำเนินการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม อาทิ การพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคม และปรับปรุง

ระบบสวัสดิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับประชาชนในกลุ่มเปราะบาง การกระจายสิทธิการใช้ประโยชน์ หรือการถือครองที่ดินให้แก่คนยากจน การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์

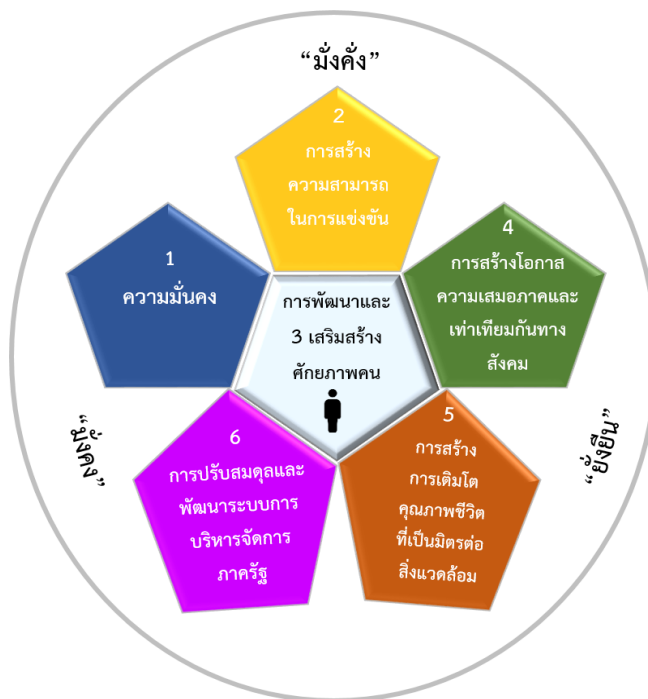
- รัฐบาลเร่งปรับปรุงประมวลกฎหมายหลักของประเทศไทยและกฎหมายอื่น ๆ ที่ล้าสมัยและไม่สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศ รวมทั้งยังมีแผนที่จะพัฒนาให้มีการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างสะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม โดยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบการช่วยเหลือทางกฎหมายและการเงิน อีกทั้งส่งเสริมกองทุนยุติธรรมเพื่อคุ้มครองช่วยเหลือคนยากจนและผู้ด้อยโอกาส และเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ

1.2.2 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

- พัฒนายุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ที่เน้นการพัฒนาประเทศบนหลักการมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยมีคนเป็นศูนย์กลางและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งยังต้องพัฒนาและรวบรวมข้อมูลตัวชี้วัดตามเป้าหมายต่าง ๆ ดังกล่าว โดยเฉพาะในด้านสิทธิมนุษยชน (Human Rights Based Indicators) เพื่อติดตามพัฒนาการและผลักดันการบรรลุผลด้านการพัฒนาควบคู่กับด้านสิทธิมนุษยชนอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นรูปธรรม และต่อเนื่องต่อไป

กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579)

เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์
“ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน
เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนา
ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”
นำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุข
และตอบสนองต่อการบรรลุ
ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ ในการที่จะพัฒนา
คุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูง
เป็นประเทศพัฒนาแล้ว และสร้างความสุขของ
คนไทย สังคมมีความมั่นคง เสมอภาคและ
เป็นธรรม ประเทศสามารถแข่งขันได้ในระบบ
เศรษฐกิจ

1.2.3 ไทยนิยมยั่งยืน

- รัฐบาลมีนโยบาย

สำคัญหรือ Agenda หลายประการในพื้นที่ และต้องการสร้างการรับรู้แก่ประชาชนในด้านต่าง ๆ เพื่อสร้างความเท่าเทียมและเป็นธรรม โดยได้จัดทำโครงการไทยนิยมยั่งยืน เพื่อเป็นกรอบการพัฒนาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน บนพื้นฐานการเติบโตและก้าวไปข้างหน้าด้วยกันอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งมีกลไกสำคัญ 4 ระดับ เพื่อทำหน้าที่บูรณาการการขับเคลื่อนและติดตามงานสำคัญลงในพื้นที่เป้าหมาย 83,151 หมู่บ้าน/ชุมชน

1.2.4 วาระแห่งชาติ “สิทธิมนุษยชนร่วมขับเคลื่อน Thailand 4.0 เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”

- รัฐบาลได้ประกาศให้สิทธิมนุษยชนเป็นวาระแห่งชาติ เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2560 โดยให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องนำวาระแห่งชาติฯ ไปสู่การปฏิบัติ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งให้รายงานผลการดำเนินงานตามวาระแห่งชาติฯ ภายในเดือนพฤศจิกายนของปี พ.ศ. 2561 และปี พ.ศ. 2562 และให้หน่วยงานทุกภาคส่วนนำประเด็นที่ยังไม่บรรลุเป้าหมายตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2557 – 2561) และข้อเสนอแนะด้านสิทธิมนุษยชนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศมาขับเคลื่อนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล¹

¹ หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร 0505/38244 ลงวันที่ 23 พฤศจิกายน 2560 เรื่อง วาระแห่งชาติ “สิทธิมนุษยชนร่วมขับเคลื่อน Thailand 4.0 เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”

1.3 พัฒนาการด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน

- พระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. 2557 (มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2557) เพื่อเพิ่มความคุ้มครองให้แก่บุคคลที่ไม่มีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม ไม่สามารถหารายได้เพียงพอแก่การยังชีพ หรืออยู่ในฐานะยากลำบาก เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งความคุ้มครองรวมถึงการจัดสวัสดิการสังคม ที่อยู่อาศัย การบริการด้านสาธารณสุข การศึกษา และการจ้างงาน
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558 (มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2558) และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 (มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 28 มกราคม 2560) เพื่อเพิ่มความพยายามในการปราบปรามการค้ามนุษย์ ข้อแก้ไขที่สำคัญ ประกอบด้วย การเพิ่มอำนาจทางปกครองให้เจ้าหน้าที่ในการสั่งปิดสถานประกอบกิจการ หรือห้ามใช้ยานพาหนะเป็นการชั่วคราว การเพิ่มบทลงโทษทางอาญาสำหรับผู้กระทำความผิด และการริบทรัพย์สินที่ได้จากการค้ามนุษย์มาเป็นสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย เป็นต้น
- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2558 (มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2558) เพื่อปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับ

พันธกรณีภายใต้สนธิสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ซึ่งประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคี เมื่อปี พ.ศ. 2554 พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ขยายการดำเนินคดีอาญาให้รวมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศและเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศที่กระทำความผิด เพิ่มหลักการริบทรัพย์ตามมูลค่า การไม่นับระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนี รวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ การกำหนดความรับผิดชอบของนิติบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการให้สินบนเจ้าหน้าที่และการเพิ่มการลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐสำหรับความผิดกรณีเรียกรับสินบน และในปี พ.ศ. 2559 ได้มีการออกพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

- **พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดขึ้นโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558 หรือ พระราชบัญญัติอุ้มบุญ** (มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2558) เพื่อแก้ปัญหาการอุ้มบุญเพื่อการค้า และปัญหาการค้าเด็ก รวมทั้งเพิ่มความคุ้มครองต่อแม่และเด็ก

- **พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558** (มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2558) เพื่อให้การชุมนุมสาธารณะเป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย ไม่กระทบกระเทือนต่อความปลอดภัยของสาธารณะ สุขอนามัยหรือความสะดวกของประชาชน และเพื่อไม่ให้กระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น

- **พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558** (มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 9 กันยายน 2558) เพื่อคุ้มครองประชาชนทุกคนจากการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุแห่งเพศสภาพ ซึ่งรวมถึงผู้ที่มีการแสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด โดยมีกลไกในการขับเคลื่อน ได้แก่ คณะกรรมการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ ซึ่งมีหน้าที่กำหนดและขับเคลื่อนนโยบายที่ส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ ในทุกหน่วยงาน คณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ ซึ่งจะวินิจฉัยข้อร้องเรียน และกำหนดมาตรการชั่วคราวเพื่อคุ้มครองและชดเชยเยียวยาผู้เสียหาย และกองทุนส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ เพื่อช่วยเหลือชดเชยเยียวยา

- **พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558** (มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2558) เพื่อจัดระเบียบการประมงป้องกันมิให้มีการทำการประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (Illegal, Unregulated and Unreported (IUU) Fishing) และป้องกันการใช้แรงงานผิดกฎหมายในภาคประมงให้สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ

- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2558 ว่าด้วยสื่อลามกอนาจารเด็ก (มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2558) เพื่อเพิ่มความคุ้มครองให้แก่เด็กจากการแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศรูปแบบต่าง ๆ โดยสอดคล้องกับพันธกรณีภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และพิธีสารเลือกรับเรื่องการค้าเด็ก การค้าประเวณี และสื่อลามกที่เกี่ยวกับเด็ก ทั้งนี้ เป็นครั้งแรกที่ได้กำหนดนิยามของสื่อลามกอนาจารเด็กให้รวมถึงวัตถุหรือสิ่งต่าง ๆ ที่จัดเก็บโดยเทคโนโลยีที่ทันสมัย และการเผยแพร่สื่อลามกอนาจารเด็กในอินเทอร์เน็ต

- พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 (มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2559) เพื่อให้ความช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อนได้เข้าถึงความยุติธรรม อย่างเสมอภาค เท่าเทียม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคนจน คนด้อยโอกาสทางสังคม เพื่อเป็นการลดความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ประกอบด้วย การช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี อาทิ ค่าจ้างทนายความ ค่าฤชาธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายอื่น การปล่อยชั่วคราว การช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดหรือได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน และการเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน

- พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 (มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2559) เพื่อคุ้มครองสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์ในกลุ่มวัยรุ่น ได้แก่ สิทธิตัดสินใจด้วยตนเอง สิทธิได้รับข้อมูลข่าวสารและความรู้ ได้รับการบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ ได้รับการรักษาความลับและความเป็นส่วนตัว ได้รับการจัดสวัสดิการสังคมอย่างเสมอภาคและไม่ถูกเลือกปฏิบัติ

- พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 (มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2559) เพื่อให้การจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาสามารถกระทำได้รวดเร็ว ครอบคลุม และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

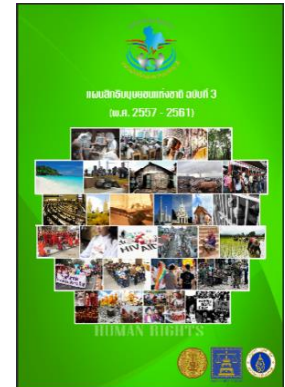
- พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 (มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2560) เพื่อปฏิรูประบบราชทัณฑ์ของประเทศให้สอดคล้องกับมาตรฐานและข้อบัญญัติระหว่างประเทศเกี่ยวกับผู้ต้องขังในด้านต่าง ๆ

1.4 กลไกด้านสิทธิมนุษยชน

1.4.1 แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2557 - 2561)

● คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบและประกาศใช้แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2557 - 2561) เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2557 และสั่งการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ เพื่อสร้างสังคมที่ส่งเสริมสิทธิเสรีภาพและความเท่าเทียม โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เพื่อนำไปสู่สังคมสันติสุข ซึ่งได้กำหนดนโยบายสิทธิมนุษยชนใน 11 ด้าน 15 กลุ่มเป้าหมาย

1.4.2 คณะกรรมการจัดการเรื่องราวร้องทุกข์กรณีถูกระทำทรมานและถูกบังคับให้หายสาบสูญ

● นายกรัฐมนตรี (พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา) ได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 131/2560 ลงวันที่ 23 พฤษภาคม 2560 และคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 198/2560 ลงวันที่ 28 สิงหาคม 2560 แต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรื่องราวร้องทุกข์กรณีถูกระทำทรมานและถูกบังคับให้หายสาบสูญ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานกรรมการ และมีผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นกรรมการ และแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ จำนวน 4 คณะ เพื่อดำเนินการติดตามและตรวจสอบคดี เยียวยาผู้เสียหาย กำหนดมาตรการป้องกัน และคัดกรองกรณีถูกระทำทรมานและถูกบังคับให้หายสาบสูญ

1.4.3 คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.)

- กพยช. จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2549 โดยมีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นรองประธาน พร้อมด้วยผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ มีหน้าที่สำคัญในการจัดทำแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติและแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรม รวมถึงเสนอแนะและให้ความเห็นเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและแนวทางการบริหารงานยุติธรรมเสนอต่อคณะรัฐมนตรี ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2560 เห็นชอบให้แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมระดับจังหวัด (กพยจ.) เพื่อทำหน้าที่เสนอแผนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรม บูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ในการป้องกัน เฝ้าระวัง อำนวยความยุติธรรม กำกับ ดูแล และเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ในระดับจังหวัด และรายงานผลต่อ กพยช.

1.4.4 ศูนย์บัญชาการแก้ไขปัญหาการทำการประมงผิดกฎหมาย (ศปมผ.)

- เป็นศูนย์เฉพาะกิจที่จัดตั้งขึ้นตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 10/2558 ลงวันที่ 28 เมษายน 2558 เรื่องการแก้ไขปัญหาการทำการประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (Illegal, Unregulated and Unreported (IUU) Fishing) โดยมีภารกิจสำคัญ คือ การมีคำสั่งกำหนดให้มีศูนย์ควบคุมการแจ้งเรือเข้า – ออก (Port In – Port Out Controlling Center) และศูนย์ให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่เรือประมงแบบเบ็ดเสร็จ (Fishing One Stop Service) ประจำในแต่ละจังหวัดชายทะเล โดยดำเนินการแบบบูรณาการร่วมกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงคมนาคม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งที่ผ่านมาได้มีความก้าวหน้าในการแก้ไขปัญหาการทำการประมงผิดกฎหมาย โดยเฉพาะการมีกฎหมายรอง จำนวน 91 ฉบับ ในการปรับแก้ไข พระราชกำหนดการประมง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2560 สาระของการปรับแก้ไข อาทิ ปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการควบคุมและเฝ้าระวังการทำการประมงและการขนถ่ายสัตว์น้ำ กำหนดมาตรการรื้อถอนเครื่องมือทำการประมง สิ่งปลูกสร้างหรือสิ่งใดในที่จับสัตว์น้ำโดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นต้น รวมถึงการยกเลิก/เพิ่มเติมคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) หรือประกาศกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบ

ให้ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีความตกลง เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2560 เพื่อยอมรับและปฏิบัติตามมาตรการในการใช้ทรัพยากรประมง รวมทั้งการอนุรักษ์และบริหารจัดการประชากรสัตว์น้ำชนิดข้ามเขตและอพยพย้ายถิ่นไกล ทั้งน่านน้ำภายในประเทศและเขตน่านน้ำติดต่อกับ (UN Fish Stocks Agreement : UNFSA) ซึ่งการเข้าเป็นภาคีได้เสร็จสมบูรณ์แล้ว เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2560 รวมถึงเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2560 คณะรัฐมนตรียังเห็นชอบให้เข้าเป็นภาคีความตกลงความร่วมมือกับประเทศสมาชิกในการใช้ทรัพยากรประมงชนิดที่นอกเหนือจากปลาทูน่า และเพื่อเป็นแหล่งประมงสำหรับกองเรือประมงนอกน่านน้ำของไทย โดยจะสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรการบริหารจัดการทำประมงในพื้นที่ (South Indian Ocean Fisheries Agreement : SIOFA) ด้วย ซึ่งที่ผ่านมากรมประมงดำเนินการรองรับกฎระเบียบ IUU เพื่อยืนยันว่าสินค้าประมงที่ส่งออกไปยังยุโรปไม่ได้มาจากการกระทำประมงผิดกฎหมาย (IUU Fishing) ในพื้นที่ 22 จังหวัดชายทะเล โดยออกกลุ่มตรวจสัตว์น้ำขึ้นท่าเทียบเรือ/แพปลา จำนวน 1,056 ครั้ง ออกใบรับรองการจับสัตว์น้ำและการแปรรูปสัตว์น้ำ จำนวน 8,681 ฉบับ ควบคุมการทำประมงเพื่อเก็บรวบรวมและบันทึกใบอนุญาตสัตว์น้ำนำเข้าระบบ จำนวน 111,884 ฉบับ ตรวจสอบลักษณะเรือประมง จำนวน 1,796 ลำ ประชาสัมพันธ์การดำเนินงาน จำนวน 246 ครั้ง ให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการเรื่องสัญลักษณ์ที่ดีของสะพานปลาและท่าเทียบเรือ จำนวน 216 ราย ควบคุมเฝ้าระวังการทำประมงภายใต้ระบบตามเรือ จำนวน 80 ครั้ง ควบคุมการแจ้งเข้า-ออกเรือ (Port in – Port out) จำนวน 307 ครั้ง ตรวจสอบเร่งรัดการใช้ใบอนุญาตทำการประมง จำนวน 294 ครั้ง และอบรมให้ความรู้การทำประมงให้สอดคล้องกับกฎระเบียบ IUU แก่เครือข่ายเฝ้าระวังการทำประมงระดับจังหวัด จำนวน 1,023 ราย² ทั้งนี้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 จนถึงปัจจุบัน (29 มีนาคม 2561) ประเทศไทยได้ดำเนินคดีด้านการทำประมงที่ผิดกฎหมาย การประมงที่ขาดการรายงานและการประมงที่ขาดการควบคุม (IUU Fishing) จำนวนทั้งสิ้น 4,349 คดี โดยเป็นความผิดฐานค้ามนุษย์ จำนวน 87 คดี ทั้งนี้ หากพนักงานตรวจแรงงานพบว่ามีการใช้แรงงานเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี หรือการใช้แรงงานบังคับ แรงงานขัดหนี้ หรือการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน จะดำเนินการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนโดยเร็วโดยไม่ต้องผ่านขั้นตอนการเปรียบเทียบ³

1.4.5 คณะกรรมการป้องกันและแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

- คำสั่ง กอ.รมน. ภาค 4 ส่วนหน้า ที่ 30/2560 ประกอบด้วย ผู้แทนหลายภาคส่วน เช่น กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มูลนิธิผสานวัฒนธรรม กลุ่มด้วยใจ

²เอกสารความก้าวหน้าการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย รอบเดือนมิถุนายน 2560 และรายงานประจำปี ของกรมประมง ปี พ.ศ.2559

³ ตารางข้อกล่าวหา-คำตอบการดำเนินงานของประเทศไทยต่อรายงาน Human Rights Watch (HRW) เรื่อง ปฏิรูปภาคแรงงาน ในอุตสาหกรรมประมง เมื่อวันที่ 13 เมษายน 2561

สภาพนาความ มูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิม เป็นต้น ซึ่งคณะกรรมการฯ มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดมาตรการป้องกัน ตรวจสอบข้อเท็จจริง และเสนอแนะเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

1.5 พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน

1.5.1 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs)

- ประเทศไทยได้ลงนามและมีคำมั่นร่วมกับนานาประเทศในการประชุมสมัชชาใหญ่แห่งประชาชาติ เมื่อเดือนกันยายน 2558 รับรองการดำเนินการตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ซึ่งเป็นการสานต่อเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals : MDGs) ซึ่งหมดอายุลงเมื่อปี พ.ศ. 2557 ทั้งนี้ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนถือเป็นวาระการพัฒนาระดับโลกที่สำคัญที่สุด ซึ่งจะเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 – 2573

- รัฐบาลจึงได้จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (กพย.) โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เพื่อให้การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมในประเทศไทย และมีคณะอนุกรรมการอยู่ภายใต้ กพย. 3 คณะ ประกอบด้วย 1) อนุกรรมการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 2) อนุกรรมการส่งเสริมความเข้าใจและประเมินผลการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3) อนุกรรมการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยในการทำงานของกรรมการและอนุกรรมการ จะเป็นการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และอื่น ๆ

- คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2559 เห็นชอบในหลักการแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 (Sustainable Development Goals 2030 : SDGs) ทั้ง 17 เป้าหมาย และ 169 เป้าประสงค์ โดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทาง พร้อมทั้งให้ทุกส่วนราชการดำเนินการตามแนวทางที่วางไว้ รวมถึงให้สอดคล้องกับแผนงานในภารกิจหลักของหน่วยงานในระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) และแผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี และ 1 ปี รวมถึงแผนการใช้จ่ายงบประมาณ เพื่อเป็นการสานต่อพระราชปณิธานและเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช⁴

⁴ ข้อมูลจากเว็บไซต์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (WWW.cabinet.sloc.go.th)

1.5.2 การถอนข้อสงวนหรือถ้อยแถลงตีความของพันธกรณีระหว่างประเทศ

- ถอนข้อสงวนต่อข้อ 18 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ เรื่องเสรีภาพในการโยกย้ายถิ่นฐานและการถือสัญชาติของเด็กพิการ เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2558

- ถอนข้อสงวนต่อข้อ 4 ของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ เรื่อง การโฆษณาชวนเชื่อที่ก่อให้เกิดความเกลียดชังทางเชื้อชาติ เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2559

1.5.3 การเข้าเป็นภาคีพันธกรณีระหว่างประเทศ

- เข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2559) มีสาระสำคัญเพื่อให้คนพิการหรือองค์กรคนพิการสามารถร้องเรียนเกี่ยวกับการถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมและสามารถเสนอเรื่องไปยังคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิคนพิการได้โดยตรง

- เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization : ILO) อีก 3 ฉบับ ได้แก่ อนุสัญญาว่าด้วยแรงงานทะเล พ.ศ. 2549 (คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2558) อนุสัญญาฯ ฉบับที่ 187 ว่าด้วยกรอบเชิงส่งเสริมการดำเนินงานความปลอดภัยและอาชีวอนามัย (คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2558) อนุสัญญาฯ ฉบับที่ 111 ว่าด้วยการเลือกปฏิบัติในการจ้างงานและอาชีพ พ.ศ. 2501 (คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2560)

- เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก (ASEAN Convention against Trafficking in Persons, especially Women and Children – ACTIP) ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 27 เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2558 ซึ่งมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการป้องกันและคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ การปราบปราม ความร่วมมือข้ามแดน ตลอดจนความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญาและการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

- สภานิติบัญญัติแห่งชาติให้ความเห็นชอบในการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการบังคับให้หายสาบสูญ เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2560 โดยจะดำเนินการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าว เมื่อร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. มีผลบังคับใช้

ส่วนที่ 2 : การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย

2.1 สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

- ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยมีผลบังคับใช้กับประเทศไทย ตั้งแต่วันที่ 5 ธันวาคม 2542 ซึ่งปี พ.ศ. 2557 - 2561 รัฐบาลได้ดำเนินการในประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

2.1.1 ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน

- รัฐบาลให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้ภาคธุรกิจมีการเคารพสิทธิมนุษยชน ตามกรอบหลักการสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (UN Guiding Principles on Business and Human Rights : UNGPs) ซึ่งกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่ของรัฐและความรับผิดชอบของภาคธุรกิจในการ “คุ้มครอง เคารพ เยียวยา” ผู้ได้รับผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนจากการประกอบธุรกิจ ทั้งนี้ สารสำคัญของหลักการ UNGPs ประกอบด้วย 3 เสาหลัก คือ การคุ้มครอง (Protect) หมายถึง รัฐมีหน้าที่ในการคุ้มครองไม่ให้มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากบุคคลหรือองค์กรใดก็ตาม การเคารพ (Respect) หมายถึง องค์กรภาคธุรกิจมีหน้าที่เคารพสิทธิมนุษยชน หลีกเลี่ยงที่จะละเมิด และแสดงความรับผิดชอบต่อ หากเกิดการละเมิดในกระบวนการใด ๆ ที่องค์กรเข้าไปเกี่ยวข้อง และการเยียวยา (Remedy) หมายถึง ภาครัฐและภาคธุรกิจควรจัดให้มีช่องทาง/กลไกการร้องเรียนที่มีประสิทธิภาพ เข้าถึงง่าย และโปร่งใส รวมทั้งเยียวยาความเสียหายอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม

- เพื่อให้การขับเคลื่อนหลักการ UNGPs เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม รัฐบาลจึงได้มอบหมายให้กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนหลักการ UNGPs ในประเทศไทย โดยร่วมกับเครือข่ายทั้งในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับระหว่างประเทศ จัดการประชุมอบรม และเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการดำเนินงานด้านธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน การเฝ้าระวัง (Human Rights Due Diligence) การจัดทำรายงานประเมินสถานการณ์ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน และการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน โดยการดำเนินงานของประเทศไทยนั้น ได้รับการชื่นชมจากเวทีทั้งในและต่างประเทศอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้ ประเทศไทยถือเป็นกลุ่มประเทศแรกในอาเซียนที่มีการจัดทำและประกาศแผนปฏิบัติการดังกล่าว

- อย่างไรก็ตาม ประเด็นนี้ยังมีความท้าทาย ได้แก่ การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ในระหว่างการดำเนินโครงการพัฒนาขนาดใหญ่เพื่อสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนและสิ่งแวดล้อม ซึ่งรัฐบาลได้มีมาตรการต่าง ๆ อาทิ การกำหนดให้มีกระบวนการศึกษาความเป็นไปได้ รวมถึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอย่างเป็นระบบ การมีคณะกรรมการเพื่อกำกับดูแล รวมทั้งการมีมาตรการรองรับหรือ เยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ เช่น การจัดหาที่อยู่รองรับ ทั้งนี้ รัฐบาลได้ตัดสินใจชะลอบางโครงการ ตามข้อเรียกร้องของภาคประชาสังคม โดยพยายามส่งเสริมการหาทางออกร่วมกันผ่านการหารือกับประชาชนในพื้นที่ และข้อท้าทายที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การจัดทำ

มาตรการและจัดตั้งกลไกเฝ้าระวัง กำกับ ดูแลกรณีบริษัทข้ามชาติและกรณีที่บริษัทไทยไปลงทุนในต่างแดน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบเชิงลบ รวมทั้งกำหนดมาตรการเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบที่เหมาะสม

2.1.2 สิทธิในการทำงาน

- รัฐบาลให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิของแรงงานทุกคน ไม่แบ่งแยกกลุ่มชาติพันธุ์ หรือเชื้อชาติ โดยได้ปรับปรุงกฎหมายและมาตรการต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความคุ้มครองและสวัสดิการของแรงงาน อาทิ การปรับค่าแรงขั้นต่ำทั่วประเทศเพิ่มขึ้น ตั้งแต่ 1 เมษายน 2561 การประกาศใช้พระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558 การยกเว้นพระราชบัญญัติป้องกันการใช้แรงงานบังคับ พ.ศ. ซึ่งเพิ่มสิทธิประโยชน์ให้แก่แรงงานกรณีต่าง ๆ เช่น กรณีว่างงาน นายจ้างหยุดกิจการชั่วคราว หรือกรณีที่จิตใจทำให้ตนเองบาดเจ็บ ทุพพลภาพ และตาย รวมทั้งขยายกลุ่มผู้ได้รับความคุ้มครอง เช่น กลุ่มลูกจ้างชั่วคราวทุกประเภทของส่วนราชการ และลูกจ้างของนายจ้างที่มีสำนักงานในประเทศ และไปประจำทำงานในต่างประเทศ และพระราชบัญญัติแรงงานทางทะเล พ.ศ. 2558 ซึ่งคุ้มครองลูกจ้างบนเรือตามมาตรฐานขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ซึ่งที่ผ่านมาในปี พ.ศ. 2559 ผู้มีงานทำ (แรงงานในระบบ) เป็นจำนวนทั้งสิ้น 16,946,400 คน และผู้มีงานทำ (แรงงานนอกระบบ) จำนวนทั้งสิ้น 21,316,800 คน⁵

- รัฐบาลได้ดำเนินการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของแรงงาน รวมทั้งเตรียมการให้สัตยาบันอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 187 ว่าด้วยกรอบเชิงส่งเสริมการดำเนินงานความปลอดภัยและอาชีวอนามัย (คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2558) อาทิ การจัดทำแผนแม่บทความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานแห่งชาติ เพื่อเป็นกรอบในการปฏิบัติงาน โดยแผนแม่บทฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. 2555 - 2559) ได้ขยายการคุ้มครองให้ครอบคลุมแรงงานนอกระบบ และ

⁵ สถิติแรงงานประจำปี พ.ศ.2557-2559 ของกระทรวงแรงงาน

การจัดตั้งสถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน เมื่อเดือนพฤษภาคม 2558 เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

- ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2557 จนถึงปัจจุบัน รัฐบาลได้ดำเนินการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวมากกว่า 2 ล้านคน⁶ ซึ่งช่วยให้แรงงานสามารถทำงานได้อย่างถูกกฎหมาย ได้รับความคุ้มครองและเข้าถึงบริการและสวัสดิการของรัฐเท่าเทียม นอกจากนี้ ประเทศไทยยังได้ร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ในการป้องกันไม่ให้เกิดการค้ามนุษย์ในด้านแรงงานในทุกช่องทาง โดยประเทศไทยได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านแรงงาน และบันทึกข้อตกลงว่าด้วยการจ้างแรงงานกับประเทศเวียดนาม กัมพูชา พม่า และลาว เพื่อขยายมิติความร่วมมือด้านแรงงานจากฉบับเดิมในสาขาสำคัญ อาทิ ความร่วมมือทางวิชาการ และการพัฒนาฝีมือแรงงาน นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้ประกาศใช้พระราชกำหนดการนำคนต่างด้าวมาทำงานกับนายจ้างในประเทศ พ.ศ. 2559 และพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 โดยรัฐบาลได้เปิดโอกาสให้นายจ้างขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวระหว่างวันที่ 24 กรกฎาคม – 7 สิงหาคม 2560 โดยมีแรงงานต่างด้าวมารายงานทั้งสิ้น จำนวน 7.9 แสนคน ซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินการตรวจสอบและการพิสูจน์สัญชาติ และจะแล้วเสร็จภายใน 30 มิถุนายน 2561 ทั้งนี้ เมื่อวันที่ 16 มกราคม 2561 คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติการผ่อนผันให้แรงงานต่างด้าวสัญชาติกัมพูชา ลาว พม่า ที่อยู่ภายใต้ข้อกำหนดได้ทำงานในประเทศไทยต่อไประยะหนึ่ง ตามประกาศเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ที่ประเทศไทยจำเป็นต้องพึ่งพิงแรงงานขั้นพื้นฐานจากประเทศเพื่อนบ้าน และมติคณะรัฐมนตรียังได้มีคำสั่งให้ทุกจังหวัดจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าวในประเทศไทยจังหวัด เพื่อกำกับดูแลการดำเนินงานเรื่องการพิสูจน์สัญชาติและการจัดทำฐานข้อมูลแรงงานต่างด้าวในจังหวัดด้วย⁷ ซึ่งเป็นการแสดงถึงความตั้งใจจริงที่จะพัฒนามาตรฐานแรงงานไทยให้ทัดเทียมกับมาตรฐานสากล

⁶ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน แถลงความคืบหน้าการดำเนินการพิสูจน์สัญชาติในภาคประมง เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2561

⁷ รายงานภาวะสังคมไทย ไตรมาศสี่และภาพรวม ปี 2560 ของคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

● รัฐบาลไทยให้ความสำคัญกับการป้องกัน ยับยั้ง และจัดการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (Illegal Unreported and Unregulated Fishing - IUU) ในปี พ.ศ. 2558 จัดตั้งศูนย์บัญชาการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย (ศปมผ.) เพื่อเป็นศูนย์กลางความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหา IUU นอกจากนี้ ยังได้มีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการเฝ้าระวังและคาดการณ์สถานการณ์ด้านการประมง และพัฒนามาตรการควบคุม ตรวจสอบ และติดตาม IUU โดยออกพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 พร้อมทั้งมีการออกระเบียบควบคุมสถานการณ์

IUU มากกว่า 100 ฉบับ นอกจากนั้น คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2558 เห็นชอบแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ยับยั้ง และจัดการทำประมงที่ผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม พ.ศ. 2558 – 2562 และแผนการบริหารจัดการประมงทะเลของประเทศไทย นโยบายแห่งชาติด้านการจัดการประมงทะเล พ.ศ. 2558 – 2562 ที่สำคัญคณะกรรมการนโยบายประมงแห่งชาติ ได้มีมติเมื่อวันที่ 25 มกราคม 2561 เห็นชอบแนวทางการพัฒนาการประมงของประเทศ

ให้ปลอดจากสัตว์น้ำและสินค้าประมงผิดกฎหมาย (IUU – Free Thailand) เพื่อแสดงความมุ่งมั่นที่จะผลักดันการประมงทั้งระบบของไทยมีมาตรฐานสากล และเป็นที่ยอมรับในหมู่ประชาคมระหว่างประเทศ และคณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2561 เห็นชอบให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการการประมงปลอดจากสัตว์น้ำและสินค้าประมงจากการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุมเพื่อทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย กำกับดูแล ขับเคลื่อน และผลักดันเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว และบรรลุผลสำเร็จ ซึ่งจากการดำเนินงานดังกล่าว ส่งผลให้สถานการณ์การค้ามนุษย์ในประเทศไทยมีแนวโน้มที่ดีขึ้น โดยยกระดับจาก Tier 3 เป็น Tier 2 Watch list

● สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้ดำเนินโครงการเพื่อสร้างสุขภาวะแรงงานนอกระบบและพัฒนากระบวนการสร้างเสริมสุขภาพจิตเพื่อช่วย “ลดทุกข์ สร้างสุข” ในกลุ่มแรงงาน ทั้งในเรื่องการอบรมสุขภาวะแกนนำแรงงานนอกระบบ การสร้างแรงจูงใจแรงงานนอกระบบเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพเพื่อเพิ่มความสุขและลดความเครียดในชีวิตแรงงานนอกระบบ ทั้งนี้ หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ พบว่า แกนนำแรงงานนอกระบบมีค่าเฉลี่ยความสุข เท่ากับ 32.36 คะแนน จากเดิมที่มีอยู่ 30.28 คะแนน (27 – 32 คะแนน หมายถึง มีความสุขเท่ากับคนทั่วไป) และค่าเฉลี่ยความเครียด เท่ากับ 4.14 คะแนน จากเดิม 5.08 คะแนน (0 - 4 คะแนน หมายถึง เครียดน้อย) ซึ่งส่งผลให้มีระดับความสุขเพิ่มขึ้นและมีระดับความเครียดลดน้อยลง⁸

⁸ รายงานประจำปี 2559 กองทุนการสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.)

● ส่งเสริมคนพิการ

ทำงานในชุมชนเพื่อให้คนพิการเข้าสู่การมีอาชีพและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยกระทรวงแรงงาน และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้ประกาศความร่วมมือสนับสนุนให้เกิดการจ้างงานคนพิการเพื่อพัฒนาศักยภาพในการทำงานที่ดีขึ้น โดยการตั้งเป้าการจ้างงานคนพิการ จำนวน 10,000 ตำแหน่ง และยังเกิดบันทึกข้อตกลงระหว่างกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงาน และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อประสานความร่วมมือให้เกิดการจ้างงานคนพิการในชุมชนเพื่อทำงานในหน่วยงานของรัฐภายใต้กระทรวงสาธารณสุข ทั้งนี้ การจ้างงานคนพิการตามมาตรา 33 และ 35 ตามพระราชบัญญัติ ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550

มีจำนวน 32,617 คน ซึ่งเพิ่มขึ้นจาก ปี พ.ศ. 2556 จำนวน 4,119 คน สร้างรายได้ให้แก่คนพิการไม่น้อยกว่า 140,926,500 บาท⁹ นอกจากนี้ โครงการประชารัฐเพื่อสังคม ยังมีส่วนช่วยจ้างงานคนพิการได้ทำงานเพิ่มขึ้นโดยภายในปี ธันวาคม 2559 – มีนาคม 2560 ได้มีการจ้างงานคนพิการแล้ว จำนวน 7,500 อัตรา และยังมีเป้าหมายเพิ่มอีก 16,000 อัตราในปี 2561

● ความท้าทายประการหนึ่งที่ยังคงเผชิญอยู่ คือ การขาดความตระหนักรู้เรื่องสิทธิแรงงาน และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งในกลุ่มนายจ้างและลูกจ้าง ซึ่งก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิและการเอารัดเอาเปรียบ แม้ว่าที่ผ่านมารัฐบาลได้พยายามแก้ปัญหาด้วยการจัดทำคู่มือความรู้ด้านต่าง ๆ เช่น การป้องกันการค้ามนุษย์ การจดทะเบียนแรงงาน การคุ้มครองสิทธิแรงงาน และความปลอดภัยในการทำงาน (ในบางประเด็น ได้จัดทำคำแปลคู่มือใน 3 ภาษา สำหรับแรงงานต่างด้าวจากเมียนมา ลาว และกัมพูชาด้วย) ตลอดจนจัดการฝึกอบรมสร้างความตระหนักรู้เรื่องสิทธิแรงงาน เช่น การใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย และสิทธิในการรวมตัวและเจรจาต่อรองแล้วก็ตาม

2.1.3 การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

● ประเทศไทยยังให้ความสำคัญกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ในรูปแบบแรงงาน โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมประมงและประมงต่อเนื่อง โดยคณะรัฐมนตรีมีมติ เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2558 ให้เปิดจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ ในกิจการประมงทะเลในรูปแบบเดียวกับการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวเพื่อให้แรงงานเข้าสู่ระบบ ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายแรงงาน มีใบอนุญาตทำงาน และเข้าถึงประกันสุขภาพจนได้รับคำชื่นชมจากผู้แทนองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) และผู้แทนองค์การระหว่างประเทศเพื่อโยกย้าย

⁹ รายงานประจำปี 2559 กองทุนการสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ถิ่นฐาน (IOM) ที่ริเริ่มในการตกลงทวิภาคีด้านแรงงาน กับประเทศรอบบ้าน ทั้งกับพม่า กัมพูชา และลาว ในการจัดการบริหารแรงงานต่างด้าว อันเป็นตัวอย่างที่ดี และการจะพัฒนาฝีมือเพื่อยกระดับ รวมทั้งงานประกันสังคม ในที่ประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสของการประชุมด้านแรงงาน CLMTV ที่เมืองดานัง ประเทศเวียดนาม ในประเด็นการโยกย้ายถิ่นฐานและความร่วมมือด้านแรงงาน ในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง และชื่นชมแนวทางของไทยในการพัฒนาระดับฝีมือแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานถูกกฎหมายให้มีฝีมือสูงขึ้น ตามนโยบาย “ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” ของนายกรัฐมนตรี รวมทั้งเห็นด้วยกับแนวทางของประกันสังคมไทย ที่จะให้แรงงานต่างด้าว เริ่มมีระบบประกันสังคมที่ต่อเนื่องเมื่อกลับประเทศต้นทางแล้ว สามารถกลับไปใช้ระบบประกันสังคมของประเทศตนเองได้ รวมทั้งคนไทย เมื่อไปทำงานต่างประเทศ เมื่อเข้าระบบประกันสังคมแล้ว สามารถนับเวลาต่อเนื่องกลับมาใช้ระบบประกันสังคมในไทยได้เช่นกัน¹⁰

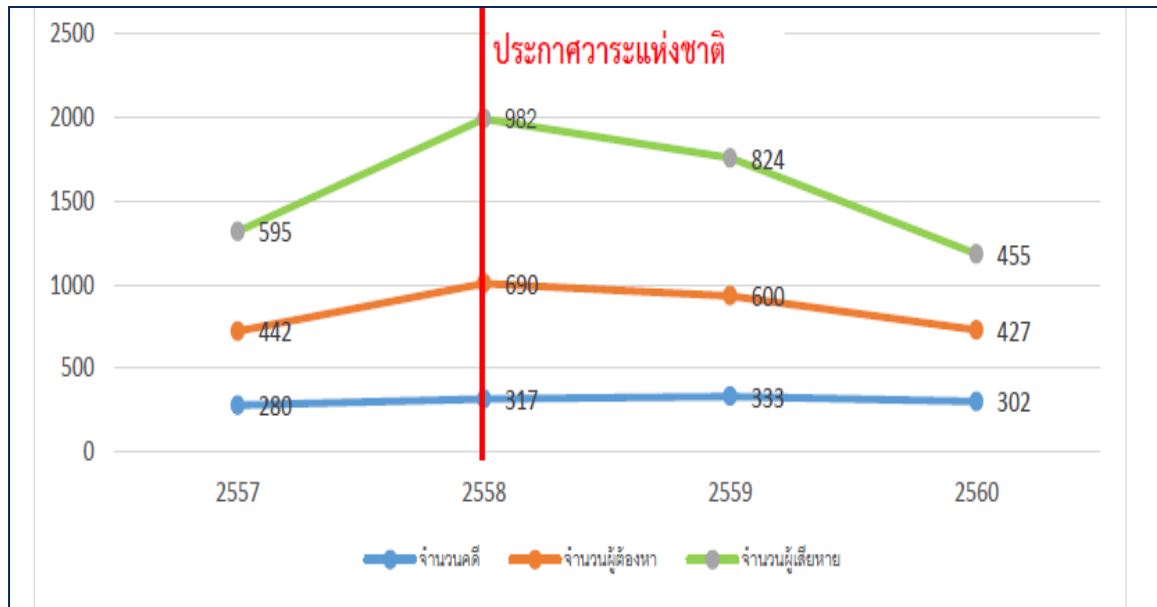

- เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2558 นายกรัฐมนตรีได้ประกาศให้การปราบปรามการค้ามนุษย์เป็นวาระแห่งชาติ โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเน้นการดำเนินงานด้านการปราบปรามการค้ามนุษย์ และการดำเนินคดีอย่างจริงจังต่อเจ้าหน้าที่รัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับขบวนการค้ามนุษย์ ซึ่งตลอดปี พ.ศ. 2559 - 2560 ภายหลังจากการประกาศวาระแห่งชาติ ได้มีนโยบายที่ชัดเจนในการ “ขจัดการค้ามนุษย์ให้หมดสิ้นไป” เพราะถือเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชน โดยในเชิงนโยบายได้มีการเพิ่มงบประมาณจำนวนมากเพื่อสนับสนุนการปราบปรามการค้ามนุษย์ในทุกด้าน ปรับปรุงกฎหมายให้มีความเข้มงวดมากยิ่งขึ้น รวมทั้งร่างกฎหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการฟ้องร้องคดี การฟื้นฟูเยียวยาผู้เสียหายและการคุ้มครองพยาน ตลอดจนมีมาตรการคุ้มครองป้องกันที่ดีขึ้นเพื่อลดความเสี่ยงในการตกเป็นผู้เสียหายของการค้ามนุษย์ รวมถึงปรับปรุงการทำงานหลายด้านให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ซึ่งที่ผ่านมาสถิติจำนวนคดีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 - 2560 ทั้งสิ้น 1,232 คดี โดยมีรูปแบบการค้ามนุษย์ อาทิ ค่าประเวณี สื่อลามก ผลประโยชน์ทางเพศ เป็นทาส ขอทาน แรงงาน เป็นต้น ซึ่งในปี พ.ศ. 2560 สามารถสืบสวนปราบปรามจับกุมคดีค้ามนุษย์ได้ จำนวน 302 คดี พร้อมผู้ต้องหา จำนวน 427 คน และให้ความช่วยเหลือเหยื่อค้ามนุษย์ได้ จำนวน 455 คน โดยมีผลงานเป็นรูปธรรม อาทิ มีการนำตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐและมีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีค้ามนุษย์มาลงโทษให้หนักและเร็วขึ้น ทั้งมาตรการทางปกครอง วินัย การดำเนินการทรัพย์สินทางแพ่งและอาญา อีกทั้งการทำงานของพนักงานสอบสวนมีการเร่งรัดการสอบสวนคดีค้ามนุษย์ให้เสร็จเร็วขึ้นจากระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนโดยเฉลี่ย 72 วัน ในปี พ.ศ. 2559 เป็น 69 วัน ในปี พ.ศ. 2560 และในชั้นพนักงานอัยการ ใช้เวลาพิจารณาลดลง จากโดยเฉลี่ย 38 วัน ในปี พ.ศ. 2559 เหลือ 28 วัน ในปี พ.ศ. 2560 นอกจากนี้ ในชั้นศาลได้ใช้ระยะเวลาพิจารณาเร็วขึ้นต่อเนื่องจากปี พ.ศ. 2559 โดยคดีร้อยละ 91.79 ศาลได้พิพากษา

¹⁰ ข่าวกรุงเทพธุรกิจ <http://www.bangkokbiznews.com/pr/detail/28389> (check ความน่าเชื่อถือ)

แล้วเสร็จภายในระยะเวลา 1 ปี นับแต่วันฟ้อง และที่สำคัญตามแผนภูมิที่ 1 จะเห็นได้ว่า เมื่อมีการประกาศวาระแห่งชาติแล้ว ทำให้จำนวนคดี ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา คดีค้างมนุษย์มีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง¹¹

แผนภูมิที่ 1 แสดงจำนวนคดี จำนวนผู้เสียหาย ผู้ต้องหา คดีค้างมนุษย์ ในปี พ.ศ. 2557 - 2560

ที่มาของข้อมูล : รายงานผลการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ของประเทศไทย ประจำปี 2560

● เมื่อเดือนสิงหาคม 2558 ศาลอาญาได้เปิดแผนกใหม่ 3 แผนก ซึ่งรวมถึงแผนกคดีค้ำมนุษย์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้พิพากษาที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้าน ตลอดจนเข้าใจในปัญหาและวิธีพิจารณาที่กำหนดขึ้นเป็นพิเศษ ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินกระบวนการแสวงหาข้อเท็จจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพรวดเร็ว และเกิดความเป็นธรรมยิ่งขึ้น นอกจากนี้ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2559 ยังให้สิทธิผู้เสียหายในการร้องขอค่าเสียหายและให้ศาลสามารถมีคำพิพากษา เรื่อง ค่าสินไหมทดแทนเชิงลงโทษ (Punitive damage) ได้

¹¹ รายงานผลการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ของประเทศไทย ประจำปี พ.ศ.2559-2560 สำนักนายกรัฐมนตรี

2.1.4 สิทธิด้านสุขภาพ

● รัฐบาลดำเนินนโยบายประกันสุขภาพให้แก่ประชาชนไทยทุกคนอย่างต่อเนื่อง (ทั้งระบบสวัสดิการรักษายาบาลของข้าราชการ ระบบประกันสุขภาพของแรงงานในระบบ และหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า) โดยหลักประกันดังกล่าวได้ช่วยคุ้มครองดูแลสุขภาพ ในด้านการรักษาโรค การป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพ และการฟื้นฟูสมรรถภาพ อีกทั้งป้องกันครัวเรือนไม่ให้ล้มละลายจากค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ ซึ่งเป็นประเด็นที่ได้รับคำชื่นชมบ่อยครั้งจากเวทีระหว่างประเทศ โดยองค์การอนามัยโลก (World Health Organization : WHO)

กล่าวว่า ประเทศไทยเป็นตัวอย่างที่ดีของการสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่จำเป็นต้องเป็นประเทศร่ำรวยก็สร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าให้กับประชาชนได้ ทั้งยังชื่นชมรัฐบาลไทยและชุมชนที่ร่วมมือกันเพื่อให้ระบบสาธารณสุขมีคุณภาพ ระบบสุขภาพปฐมภูมิครอบคลุมทั่ว ซึ่งใช้เป็นบทเรียนให้แก่ประเทศอื่นได้ ทั้งนี้ ประชากรผู้มีสิทธิเข้าถึงหลักประกันสุขภาพมี จำนวน 48.8029 ล้านคน วงเงินรวมทั้งสิ้น 169,752.4199 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 6.21 ของงบประมาณประเทศ¹² โดยงบประมาณจ่ายรายหัว ปี พ.ศ. 2560 คือ 3,109.87 บาทต่อคน¹³

● คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 45/2560 ลงวันที่ 25 ตุลาคม 2560 เรื่อง แก้ไขเพิ่มเติมคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 58/2559 ลงวันที่ 14 กันยายน 2559 เรื่อง การให้บริการสาธารณสุขของคณาภิการตามกฎหมายว่าด้วยหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม กรณีคณาภิการใช้สิทธิประกันสังคมได้มีทางเลือกในการเข้าถึงสิทธิทางสุขภาพ โดยผู้ประกันตนสามารถใช้สิทธิประกันสังคม หรือเลือกรับบริการสาธารณสุขที่กำหนดไว้ในกฎหมายหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สิทธิบัตรทอง) เพื่อให้คณาภิการได้มีทางเลือกในสุขภาพ มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งพาตนเองได้ สอดคล้องกับบทที่ 25 แห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคณาภิการ

● กระทรวงสาธารณสุข ได้พยายามแก้ปัญหากรณีบุคคลที่อยู่อาศัยในประเทศไทย แต่ไม่ได้รับการรับรองสิทธิในหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่มีปัญหาสถานะบุคคลและบุตร/ผู้ติดตาม เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2558 คณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบการให้สิทธิ (คืนสิทธิ) ขึ้นพื้นฐานด้านสาธารณสุขแก่บุคคลที่มีปัญหาสถานะบุคคล จำนวน 208,631 ราย¹⁴ นอกจากนี้ กระทรวงสาธารณสุขยังอยู่ระหว่างการจัดทำยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาของบุคคลที่มีสถานะและสิทธิที่ไร้หลักประกันสุขภาพอย่างครบวงจร เพื่อเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาในระยะยาว

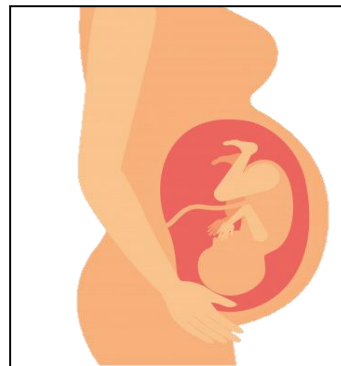
¹² บทสรุปผู้บริหาร รายงานสร้างระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2560

¹³ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

¹⁴ รายงานผลการปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชนของกระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558

● แรงงานต่างด้าวที่ได้จดทะเบียนจะได้เข้าสู่ระบบประกันสุขภาพ และเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ นอกจากนี้ เมื่อเดือนพฤษภาคม 2558 กระทรวงสาธารณสุข ได้ลงนามความร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน พัฒนาระบบบริการสาธารณสุขในกลุ่มแรงงานต่างด้าว ทั้งที่ได้ขึ้นทะเบียนและไม่ได้ขึ้นทะเบียนตามกฎหมายเพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงบริการสุขภาพขั้นพื้นฐาน และป้องกันโรคระบาด ในพื้นที่ติดชายแดน 31 จังหวัด

● รัฐบาลพยายามดำเนินการเพื่อลดอัตราการตายของมารดาและทารกระหว่างคลอด โดยกระทรวงสาธารณสุข ได้จัดทำคู่มือเวชปฏิบัติมารดาและทารกสำหรับโรงพยาบาลชุมชน และหลักสูตรการคลอดมาตรฐานและการดูแลทารกแรกเกิดสำหรับโรงพยาบาลชุมชน ตลอดจนจัดอบรมแพทย์และพยาบาลห้องคลอดของโรงพยาบาลชุมชนทั่วประเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการลดอัตราการเสียชีวิตของมารดาให้เหลือ 15 คน ต่อแสนประชากร และลดอัตราการเสียชีวิตของทารกแรกคลอดให้เหลือ 8 คน ต่อการเกิดมีชีพ 1,000 คน โดยในปี พ.ศ. 2559 อัตราการตายของมารดามีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นสำหรับการตายของทารกมีสัดส่วนลดลง¹⁵

ตารางที่ 1 จำนวนและอัตรามารดาตายต่อเกิดมีชีพ 100,000 คน ปี พ.ศ. 2557 - 2559

ประเภท	จำนวน			อัตรา		
	ปี 2557	ปี 2558	ปี 2559	ปี 2557	ปี 2558	ปี 2559
ทั่วราชอาณาจักร	166	167	177	23.3	24.6	26.6

ที่มาข้อมูล : สถิติสาธารณสุข พ.ศ. 2544-2559 สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข

หมายเหตุ : การตายของมารดา หมายถึง การตายของหญิงตั้งครรภ์หรือภายใน 24 วัน หลังสิ้นสุดการตั้งครรภ์ ไม่ว่าอายุครรภ์จะเป็นเท่าใดจากสาเหตุที่เกี่ยวข้องหรือก่อให้เกิดรุนแรงขึ้นจากครรภ์และหรือการดูแลรักษาขณะตั้งครรภ์และคลอด แต่ไม่ใช่จากอุบัติเหตุหรือสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์

¹⁵สถิติสาธารณสุข พ.ศ. 2544-2559 สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข

http://social.nesdb.go.th/SocialStat/StatReport_Final.aspx?reportid=217&template=2R2C&yeartype=M&subcatid=15

ตารางที่ 2 จำนวนและอัตราการตายทารก (อายุต่ำกว่า 1 ปี) ต่อการเกิดมีชีพ 1,000 คน ปี พ.ศ. 2557 - 2559

ประเภท	จำนวน			อัตรา		
	ปี 2557	ปี 2558	ปี 2559	ปี 2557	ปี 2558	ปี 2559
ทั่วราชอาณาจักร	4,615	4,221	4,233	6.5	6.2	6.4

ที่มาข้อมูล : สถิติสาธารณสุข พ.ศ. 2544-2559 สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข

หมายเหตุ : การตายของทารก หมายถึง ทารกเกิดมีชีพตายก่อนอายุครบ 1 ปี

● รัฐบาลได้มีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2560 เห็นชอบนโยบาย “เจ็บป่วยฉุกเฉินวิกฤต มีสิทธิทุกที่” (Universal Coverage for Emergency Patients : UCEP) เพื่อไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการรักษาพยาบาลผู้ป่วยฉุกเฉินวิกฤต อันจะทำให้ผู้ป่วยฉุกเฉินวิกฤตได้รับการคุ้มครองสิทธิในการเข้าถึงบริการอย่างปลอดภัย โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายภายใน 72 ชั่วโมงแรก หรือจนกว่าจะพ้นภาวะวิกฤต

● รัฐบาลได้จัดทำยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับชาติ พ.ศ. 2560 – 2569 เพื่อรองรับการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้วัยรุ่นมีความรู้เกี่ยวกับเพศวิถีศึกษา มีทักษะชีวิตที่ดี สามารถเข้าถึงบริการอนามัยเจริญพันธุ์ที่เป็นมิตร เป็นส่วนตัว รักษาความลับ และได้รับสวัสดิการสังคมอย่างเสมอภาค นอกจากนั้น ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพภาคีเครือข่ายป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พร้อม จากข้อมูลสถิติของสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย พบว่า อัตราการคลอดในกลุ่มอายุ 15 - 19 ปี ต่อหญิงวัยเดียวกัน 1,000 คน ลดลงอย่างต่อเนื่อง จากอัตราร้อยละ 53.4 ในปี พ.ศ. 2555 เป็นอัตราร้อยละ 42.5 ในปี พ.ศ. 2559 อย่างไรก็ตาม ยังคงต้องเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง และบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นอย่างต่อเนื่อง¹⁶

● ความท้าทายในประเด็นสุขภาพ คือ หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้ายังไม่ครอบคลุมกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ซึ่งรวมถึงคนพิการ คนที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทที่ยังเผชิญกับอุปสรรคการเข้าถึงบริการรักษาพยาบาล รวมถึงอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ สำหรับประชากรทุกคนในประเทศไทย พร้อมทั้งเสริมสร้างมาตรการการเข้าถึงบริการที่เท่าเทียมกัน¹⁷

¹⁶ รายงานภาวะสังคมไทย ไตรมาศสี่และภาพรวม ปี 2560 ของคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

¹⁷ ข้อเสนอแนะที่ประเทศไทยได้รับและคำนึงโดยสมัครใจ ภายใต้กลไก UPR ข้อ 74, 76, 77 และ 78

2.1.5 สิทธิด้านการศึกษา

● รัฐบาลให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพ การจัดการศึกษา และการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยมีแนวทางที่จะยกระดับคุณภาพการศึกษา การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา

และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ขึ้น เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2560 เพื่อเร่งดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา การจัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา สำหรับความคืบหน้าปัจจุบัน คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2560 เห็นชอบร่างพระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. ซึ่งอยู่ระหว่างการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ¹⁸ ทั้งนี้ รัฐบาล โดยคณะรัฐมนตรี ได้มีมติเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2561 จัดสรร

งบประมาณให้เป็นทุนประเดิมเพิ่มอีก 1,000 ล้านบาท เพื่อให้ประชาชนมีสิทธิที่จะรับและเข้าถึงการศึกษาอย่างทั่วถึง และกองทุนดังกล่าวจะให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่ผู้บริจาคเงินให้แก่กองทุนสามารถนำมาหักลดหย่อนหรือรายจ่ายเช่นเดียวกับการบริจาคเพื่อการศึกษาตามประมวลรัษฎากร

● ในบางพื้นที่ซึ่งมีอัตลักษณ์เฉพาะและใช้ภาษามากกว่าหนึ่งภาษา เช่น พื้นที่ของกลุ่มชาติพันธุ์หรือพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ รัฐบาลได้ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนระบบสองภาษา (เช่น ภาษาไทย - มลายู และภาษาไทย - ภาษาท้องถิ่นอื่น ๆ) เพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และการสื่อสารระหว่างครูและนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยเพิ่มคุณภาพในการเรียนรู้ของนักเรียน อีกทั้งยังช่วยให้นักเรียนเกิดความภูมิใจในภาษาและวัฒนธรรมของตนควบคู่กับการเข้าใจวัฒนธรรมส่วนกลางและวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ดี โดยที่ไทยยังขาดแคลนครูที่มีความรู้ทั้งสองภาษา การจัดการเรียนการสอนระบบสองภาษา จึงยังมีปัจจัยท้าทายที่ต้องพัฒนาเพื่อให้สามารถทำได้อย่างทั่วถึงและครอบคลุมมากขึ้น

● ประเทศไทยยังคงมีความท้าทายในเรื่องการส่งเสริมการศึกษาที่มีคุณภาพการเข้าถึงการศึกษาโดยเท่าเทียม¹⁹ และความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา รวมถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดให้รัฐจะต้องดูแลเด็กทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในสถานภาพใด มีหรือจน ถิ่นฐานที่อยู่ในเมืองหรือชนบททางไกล จะต้องได้รับการศึกษาระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นเวลา 12 ปี โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็นมาตรการหนึ่งในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้าสู่วัยเรียนเพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย พร้อมทั้งรัฐจะต้องส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบและส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งนี้ การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี

¹⁸ รายงานภาวะสังคมไทย ไตรมาสสี่และภาพรวม ปี 2560 ของคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

¹⁹ ข้อเสนอแนะที่ประเทศไทยได้รับและคำนึงโดยสมัครใจ ภายใต้กลไก UPR ข้อ 82 - 90

มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ²⁰

2.1.6 สิทธิทางสังคม

- รัฐบาลได้มีโครงการประชารัฐสวัสดิการ โดยได้ดำเนินการช่วยเหลือผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ให้กับผู้ลงทะเบียนคนจนไว้กับกระทรวงการคลัง 11.67 ล้านคน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนคนไทยผู้มีรายได้น้อยมีสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือแบ่งเบาค่าครองชีพ นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2560 ให้จัดตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนและติดตามโครงการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยและการแก้ไขปัญหาความยากจน เพื่อให้การดำเนินการต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมโดยเร็ว ตลอดจนดำเนินการให้ความช่วยเหลือผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในระยะต่อไป เช่น การปรับเพิ่มวงเงิน การปรับปรุงประเภทของสวัสดิการต่าง ๆ ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้น

- ประเด็นข้อท้าทายในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางสังคม จากรายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พบว่า มี 3 ลักษณะ คือ 1) การเข้าถึงสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในบางกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มคนจน/ผู้ได้รับผลกระทบจากการพัฒนา กลุ่มเกษตรกร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้ไร้รัฐ ชาติพันธุ์ และกลุ่มผู้แสวงหาที่พักพิงหรือผู้หนีภัยการสู้รบ ซึ่งยังประสบปัญหาด้านการรับรองสถานะอย่างถูกต้องตามกฎหมาย 2) ปัญหาการถูกตีตราและเลือกปฏิบัติสำหรับกลุ่มผู้ต้องขัง/ผู้ต้องหา กลุ่มผู้พ้นโทษ กลุ่มผู้ต้องหา คดียาเสพติด ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 หรือกลุ่มผู้ติดยาเสพติดที่ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด กลุ่มผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์ และกลุ่มความหลากหลายทางเพศ หรืออัตลักษณ์ทางเพศ และ 3) ปัญหาการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนของกลุ่มเปราะบาง ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเด็กและเยาวชน กลุ่มสตรี และกลุ่มคนพิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องมาตรการดูแลให้ผู้ไร้แรงงานได้รับสิทธิตามกฎหมายอย่างครบถ้วน รวมทั้งการช่วยเหลือชดเชยและเยียวยากลุ่มเหยื่อ/ผู้เสียหาย และกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรง²¹

²⁰ มาตรา 54 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

²¹ การประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2557- 2561) ช่วงครึ่งแผน ประจำปี พ.ศ. 2557 -2559 โดย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

2.2 สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

- ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง โดยมีผลบังคับใช้กับประเทศไทย ตั้งแต่วันที่ 29 มกราคม 2540 ซึ่งรัฐบาลได้ดำเนินการในประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

2.2.1 สิทธิในการได้สัญชาติและจดทะเบียนเกิด

- รัฐบาลให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาคนไร้รัฐไร้สัญชาติตามข้อ 7 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก การจดทะเบียนเกิดของเด็กทุกคนที่เกิดในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง พัฒนาการในการจดทะเบียนเกิดประกอบด้วย (1) การบูรณาการระบบการจดทะเบียนเกิดระหว่างกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงสาธารณสุข (2) ทารกที่เกิดในสถาบันทางการแพทย์จะได้รับการจดทะเบียนการเกิดผ่านระบบออนไลน์เพื่อลดความล่าช้าในการจดทะเบียน หรือการไม่ได้จดทะเบียนเกิด (3) นอกจากจะมีเจ้าหน้าที่ประจำอยู่ในระดับจังหวัดและท้องถิ่นแล้ว ผู้ใหญ่บ้านยังได้รับการแต่งตั้งจากกระทรวงมหาดไทยให้สามารถจดทะเบียนการเกิดได้ด้วย (4) กระทรวงมหาดไทยได้มีการจัดการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องให้กับผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับการแต่งตั้งและส่งเสริมความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับกฎหมาย เพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลต่อไปยังลูกบ้านและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติ (5) หน่วยเคลื่อนที่ได้ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อให้ผู้ที่อาศัยในพื้นที่ห่างไกลสามารถเข้าถึงได้ (6) กรณีเจ้าหน้าที่ไม่รับจดทะเบียนเกิด จะมีโทษทางวินัยตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558

- ปี พ.ศ. 2559 รัฐบาลได้แก้ไขปัญหาคนไร้สัญชาติโดยเฉพาะเด็กนักเรียนที่อยู่ในสถานศึกษา จำนวน 78,175 คน ซึ่งในจำนวนนี้ เด็ก 20,337 คน (ข้อมูล ณ เดือนกุมภาพันธ์ 2559) ได้รับการระบุแล้วว่าเป็นผู้มีสิทธิได้รับสัญชาติไทย ซึ่งปัจจุบันนี้การให้สัญชาติยังคงดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และเจ้าหน้าที่ระดับจังหวัดจะต้องเสนอรายงานการติดตามให้แก่กระทรวงมหาดไทยเป็นประจำทุกเดือน นอกจากนี้ ยังได้มีการจัดตั้งหน่วยเคลื่อนที่ในการดำเนินการรับคำขอมิสัญชาติไทยได้ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่เป็นภูเขาและพื้นที่ตามแนวชายแดน

- คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2559 อนุมัติหลักเกณฑ์การให้สัญชาติไทยเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาเด็กนักเรียน นักศึกษา และบุคคลไร้สัญชาติที่เกิดในราชอาณาจักร โดยให้บุตรของชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ที่เกิดในราชอาณาจักรหรือเด็กและบุคคลที่กำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่ในสถาบันการศึกษาหรือสำเร็จการศึกษาแล้วที่เกิดในราชอาณาจักร โดยมีบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าวอื่นที่มีใช้ชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ตามที่กระทรวงมหาดไทย จัดทำทะเบียนประวัติ หรือไม่ปรากฏบิดามารดาหรือถูกบิดามารดาทอดทิ้งตั้งแต่วัยเยาว์ และมีคุณสมบัติตามที่กำหนด ได้สัญชาติไทยเป็นการชั่วคราว

- เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2560 กระทรวงมหาดไทยได้ออกประกาศ เรื่อง การสั่งให้คนที่เกิดในราชอาณาจักรและไม่ได้รับสัญชาติไทย โดยมีบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าวได้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไป และการให้สัญชาติไทยเป็นการเฉพาะราย เพื่อให้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไปแก่ (1) บุตรของคนที่ยอพยพเข้ามาในราชอาณาจักรและอาศัยอยู่เป็นเวลานาน ซึ่งครอบคลุมถึงชนกลุ่มน้อยและกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติไว้เดิมรับรองสถานะให้อยู่ในราชอาณาจักร (2) เด็กและบุคคลที่กำลังเล่าเรียนอยู่ในสถานศึกษาหรือสำเร็จการศึกษาแล้ว โดยบิดา มารดาเป็นคนต่างด้าวอื่นที่มีใช้คนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ หรือไม่ปรากฏบิดามารดา หรือบิดามารดาทอดทิ้งตั้งแต่วัยเยาว์ สำหรับผู้ที่เกิดในราชอาณาจักรและไม่ได้รับสัญชาติไทย ที่ทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศจนเป็นที่ประจักษ์ ให้ได้สัญชาติไทยเป็นการเฉพาะราย

- เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2560 กระทรวงมหาดไทยได้ออกกฎกระทรวงกำหนดฐานะและเงื่อนไขการอยู่ในราชอาณาจักรไทยของผู้เกิดในราชอาณาจักรไทยซึ่งไม่ได้สัญชาติไทย พ.ศ. 2560 โดยเพื่อคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนตามหลักสิทธิมนุษยชนบนพื้นฐานของกฎหมายสัญชาติ โดยกฎกระทรวงดังกล่าวได้ให้สิทธิอาศัยอยู่ในประเทศไทยได้ โดยไม่ต้องถูกดำเนินคดีในข้อหาเป็นคนต่างด้าวที่เข้าเมืองผิดกฎหมาย

- ข้อท้าทายในประเด็นนี้ คือ ปัจจุบันแม้รัฐบาลจะมีความพยายามในการจดทะเบียนการเกิดให้แก่เด็กทุกคนที่เกิดในประเทศไทย แต่ในทางปฏิบัติยังมีกลุ่มเด็กที่ตกหล่นจากการจดทะเบียนเกิด อาทิ กลุ่มเด็กชาติพันธุ์ กลุ่มเด็กยากจน กลุ่มเด็กที่มีปัญหาสถานะการเข้าเมือง กลุ่มเด็กที่เป็นบุตรของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐาน ส่งผลให้ต้องเผชิญกับอุปสรรคการเข้าถึงสิทธิและบริการของรัฐ ดังนั้น จึงเป็นเรื่องที่รัฐบาลจะต้องเร่งดำเนินการจดทะเบียนเกิดอย่างทั่วถึงต่อไป²²

²² ข้อเสนอแนะจาก UPR และยุทธศาสตร์แผนสุขภาวะประชากรกลุ่มเฉพาะ ปี พ.ศ. 2561 และสรุปผลการดำเนินงาน ปี พ.ศ. 2560 ของ สสส.

2.2.2 สิทธิในกระบวนการยุติธรรม

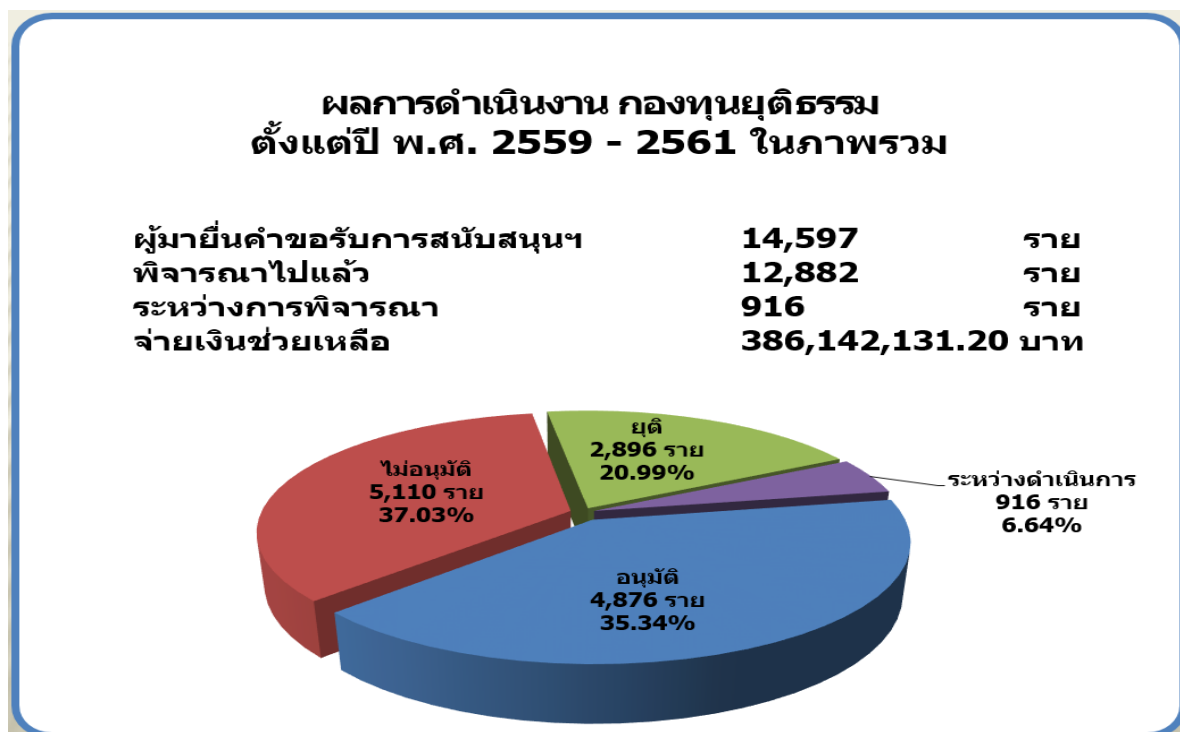
1) การช่วยเหลือทางกฎหมายให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและได้รับความเป็นธรรม

- รัฐบาลให้ความสำคัญกับการเข้าถึงความยุติธรรม

และมีการตราพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 ภายใต้ความรับผิดชอบของกระทรวงยุติธรรม เพื่อให้ความช่วยเหลือที่สำคัญอยู่ 4 ประการ ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี การปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย การช่วยเหลือผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน การให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน พร้อมทั้ง คณะกรรมการกองทุนยุติธรรมได้มีการกระจายกองทุนยุติธรรม ทั้ง 76 จังหวัดทั่วประเทศ และมีการแต่งตั้ง คณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือประจำจังหวัดทุกจังหวัด ซึ่งผลการดำเนินงานตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2559 - 2561 ปรากฏตามแผนภูมิและตาราง

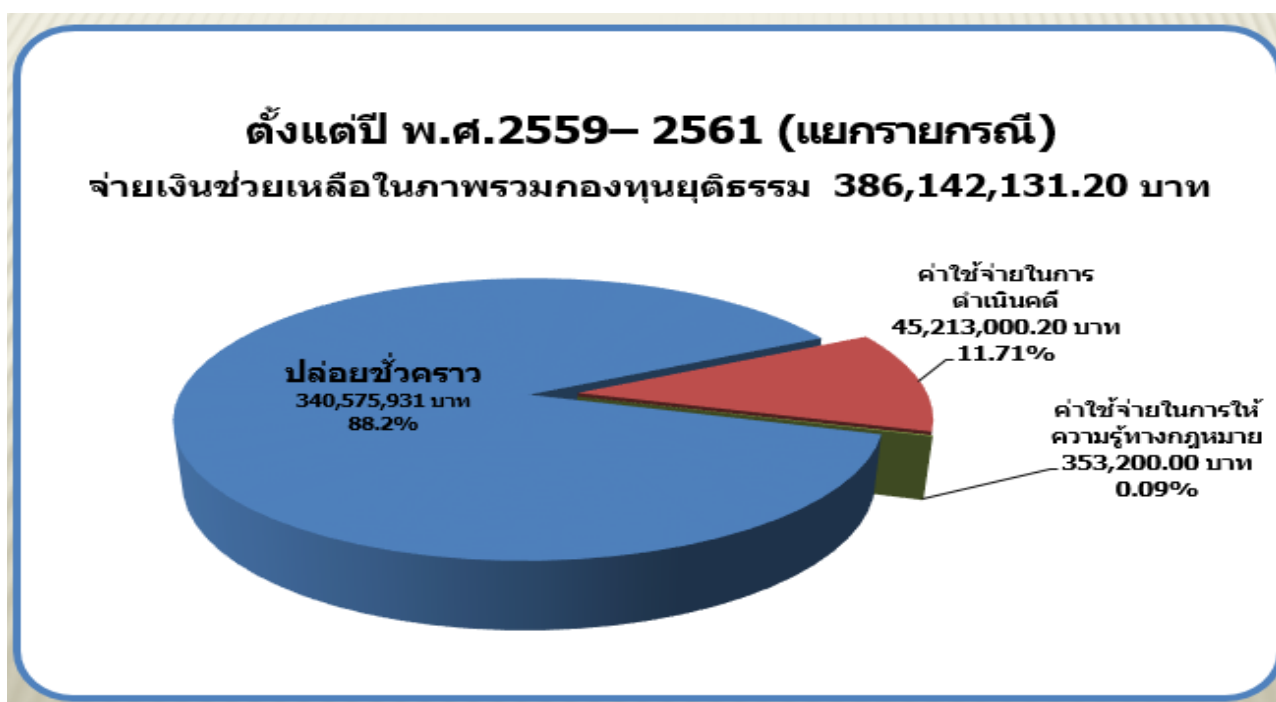
แผนภูมิที่ 2 สถิติผลการดำเนินงานกองทุนยุติธรรม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 - 2561 ในภาพรวม ตามจำนวนผู้ยื่นคำขอ

ตารางที่ 3 สถิติผลการดำเนินงานภาพรวมการให้ความช่วยเหลือของกองทุนยุติธรรม
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 – 2561 (แยกตามจำนวนผู้ยื่นคำขอ)

ปี พ.ศ.	รับคำขอ (ราย)	พิจารณา						รวมผลการพิจารณา		ระหว่าง ดำเนินการ (ราย)
		อนุมัติ		ไม่อนุมัติ		ยุติเรื่อง		ราย	เรื่อง	
		ราย	เรื่อง	ราย	เรื่อง	ราย	เรื่อง			
2559	4,529	1,758	2,257	1,529	1,961	1,037	1,532	4,324	5,750	205
2560	7,785	2,512	3,190	3,073	3,725	1,606	2,214	7,191	9,129	594
2561	2,283	606	762	508	689	253	308	1,367	1,759	916
รวม	14,597	4,876	6,209	5,110	6,375	2,896	4,054	12,882	16,638	916

แผนภูมิที่ 3 สถิติผลการดำเนินงานกองทุนยุติธรรม ตั้งแต่ปี พ.ศ.2559-2561
ในภาพรวมแยกตามประเภทกรณีให้ความช่วยเหลือ

ตารางที่ 4 สถิติผลการดำเนินงานภาพรวมการให้ความช่วยเหลือของกองทุนยุติธรรม
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 – 2561 (แยกตามประเภทกรณีให้ความช่วยเหลือ)

รายการ	ปี พ.ศ. 2559 จำนวน (บาท)	ปี พ.ศ. 2560 จำนวน (บาท)	ปี พ.ศ. 2561 จำนวน (บาท)	รวม
1. ค่าใช้จ่ายในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย	129,301,400.00	137,437,831.00	73,836,700.00	340,575,931
2. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี เช่น ค่าทนายความ ค่าธรรมเนียมศาล ค่าใช้จ่ายอื่นในการดำเนินคดีเกี่ยวกับการพิสูจน์ ค่าพาหนะเดินทาง เป็นต้น	17,648,902.50	18,522,159.70	9,041,938.00	45,213,000.20
3. ค่าใช้จ่ายในการให้ความรู้ทางกฎหมาย	-	250,000.00	103,200.00	353,200
รวม	146,950,302.50	156,209,990.70	82,981,838.00	386,142,131.20

ที่มาของข้อมูล : สำนักงานกองทุนยุติธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม ณ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2561

● กระทรวงยุติธรรม ได้มีการเสนอเพื่อปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 โดยให้พนักงานสอบสวนแจ้งสิทธิแก่ผู้เสียหายเพื่อให้ได้รับค่าตอบแทนตามกฎหมาย พร้อมทั้งมีการกระจายอำนาจให้คณะกรรมการสามารถพิจารณาอนุมัติค่าตอบแทนได้เช่นเดียวกับคณะกรรมการ ส่งผลให้การบริการมีความสะดวกรวดเร็ว และเป็นธรรม สามารถลดระยะเวลาการให้บริการจาก 108 วัน เหลือเพียง 45 วัน โดยมีผลการดำเนินงานตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2557 – ปัจจุบัน ปรากฏตามแผนภูมิและตาราง

สรุปผลการดำเนินงานสิทธิมนุษยชนที่สำคัญของประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2557 - 2561

แผนภูมิที่ 4 สถิติผลการดำเนินงานการยื่นคำขอผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 - 2561

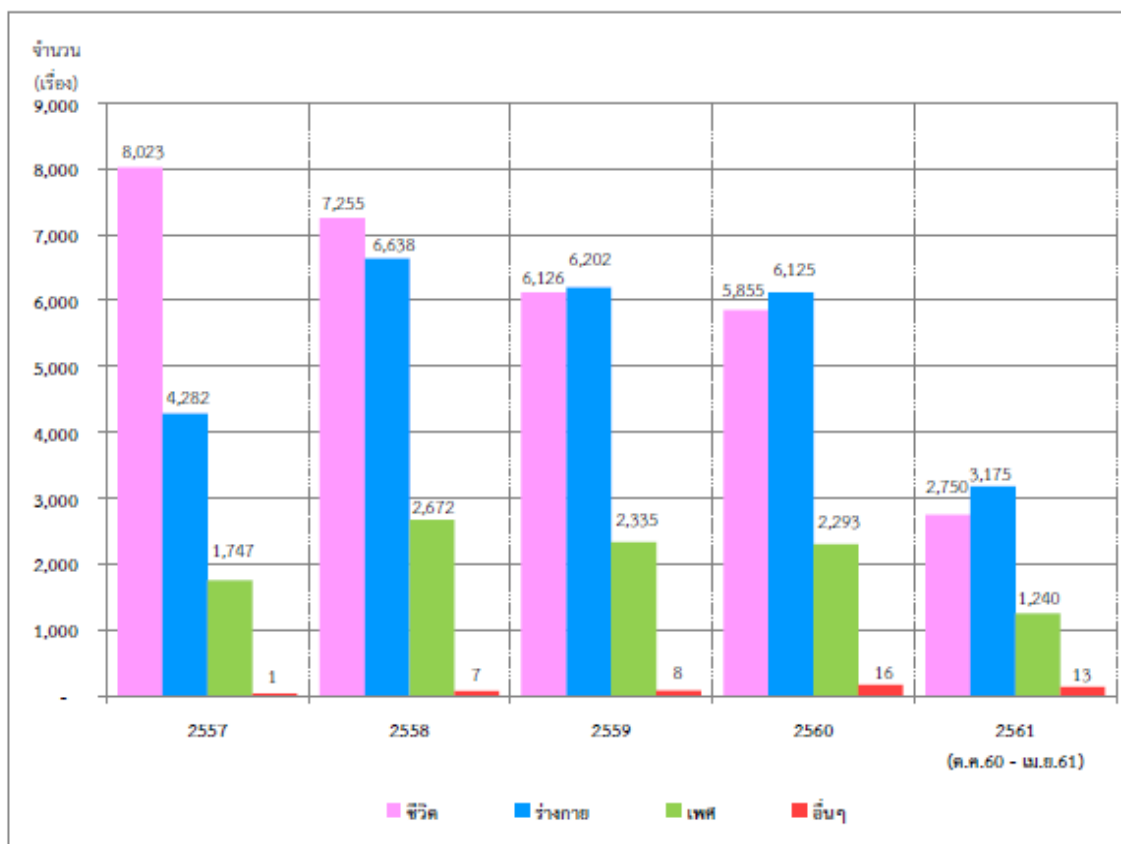
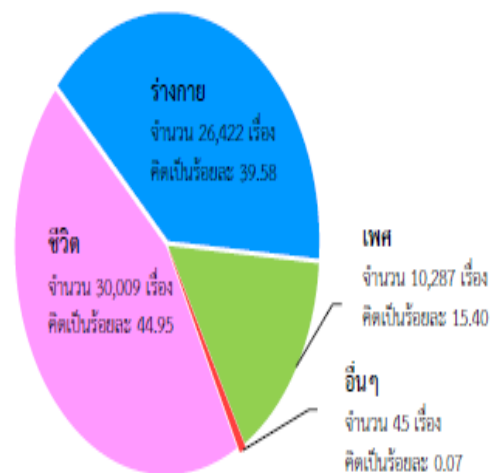
การยื่นคำขอผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญาประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 - 2561

ปีงบประมาณ	ประเภท		รวม
	ผู้เสียหาย	จำเลย	
2557	14,060	762	14,822
2558	16,573	749	17,322
2559	14,672	724	15,396
2560	14,289	681	14,970
2561	7,178	291	7,469
รวม	30,633	1,511	32,144

ที่มาของข้อมูล : สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
กระทรวงยุติธรรม ณ วันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2561

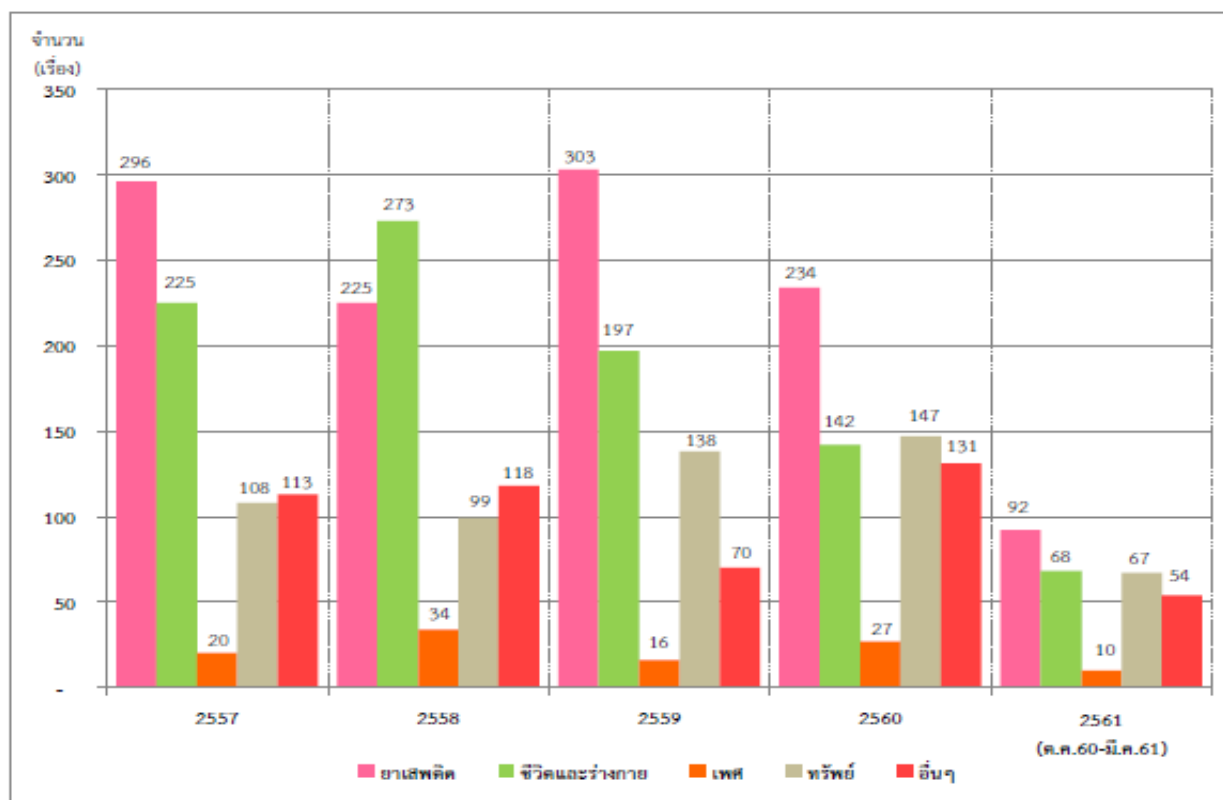
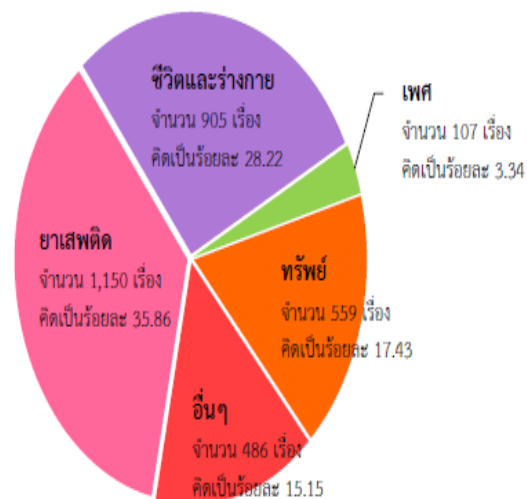
แผนภูมิที่ 5 สถิติผลการดำเนินงานยื่นคำขอผู้เสียหายในคดีอาญา
ตั้งแต่ปี พ.ศ.2557-2561 (จำแนกตามฐานความผิด)

ปีงบประมาณ	ฐานความผิด				รวม
	ชีวิต	ร่างกาย	เพศ	อื่นๆ	
2557	8,023	4,282	1,747	1	14,053
2558	7,255	6,638	2,672	7	16,572
2559	6,126	6,202	2,335	8	14,671
2560	5,855	6,125	2,293	16	14,289
2561	2,750	3,175	1,240	13	7,178
รวม	30,009	26,422	10,287	45	66,763

แผนภูมิที่ 6 สถิติผลการดำเนินงานยื่นคำขอจำเลยในคดีอาญา
ตั้งแต่ปี พ.ศ.2557-2561 (จำแนกตามฐานความผิด)

ปีงบประมาณ	ฐานความผิด					รวม
	ยาเสพติด	ชีวิตและร่างกาย	เพศ	ทรัพย์สิน	อื่นๆ	
2557	296	225	20	108	113	762
2558	225	273	34	99	118	749
2559	303	197	16	138	70	724
2560	234	142	27	147	131	681
2561	92	68	10	67	54	291
รวม	1,150	905	107	559	486	3,207

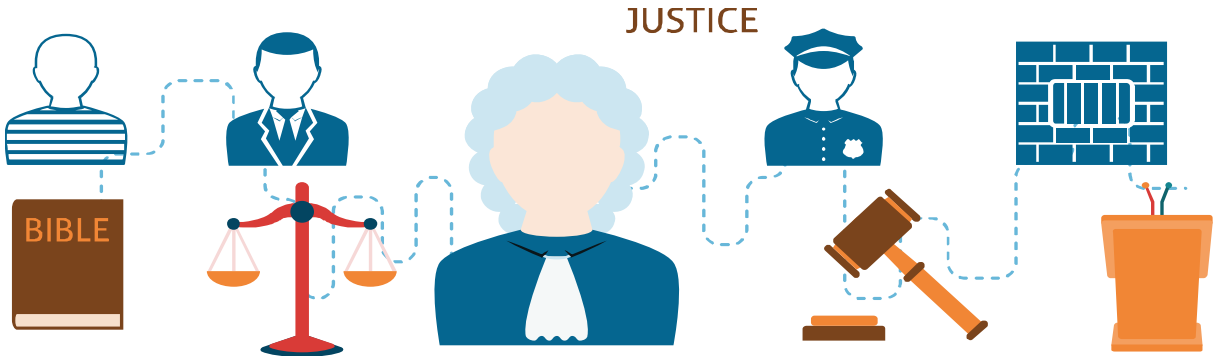

- การช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายโดยองค์กรของรัฐที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ คลินิกยุติธรรม โดยจะมีการจัดที่ปรึกษาทางกฎหมายเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำทางกฎหมาย ความรู้ทางกฎหมายทั่วประเทศ จำนวน 86 แห่ง นอกจากนี้ ยังมีช่องทางอื่นในการให้คำปรึกษาทางกฎหมาย อาทิ สายด่วนคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ 1111 กด 77 (Call Center) เว็บไซต์ LINE รวมถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเชิงรุก ซึ่งจะเป็นการเฝ้าระวังการติดตาม การจัดทำรายงานสถานการณ์การละเมิดสิทธิเสรีภาพและสิทธิมนุษยชนในสังคมผ่านสื่อต่างๆ และการจัดการเรื่องราวร้องทุกข์

- กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้ตระหนักและเห็นความสำคัญในการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน จึงได้พัฒนากระบวนการ กลไก และมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนให้ได้รับความปลอดภัย และสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพในการปฏิบัติงานและการดำรงชีวิตได้อย่างเต็มที่ โดยมีการดำเนินงานในหลายประการ ได้แก่ การแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อพัฒนามาตรการในการคุ้มครองนักต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนที่เสี่ยงต่อการถูกละเมิด การส่งเสริมความตระหนักในการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน การจัดทำคู่มือสำหรับนักปกป้องสิทธิมนุษยชน การผลักดันให้บรรจุประเด็นนักปกป้องสิทธิมนุษยชนไว้ในแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พร้อมทั้งมีกลไกในการให้ความช่วยเหลือคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนตามแต่กรณีที่เกิดขึ้น เช่น การให้คำปรึกษาทางกฎหมาย การให้ความช่วยเหลือทางคดีและการปล่อยชั่วคราวในนามกองทุนยุติธรรม การจัดการเรื่องราวร้องทุกข์ การคุ้มครองพยานในคดีอาญา การช่วยเหลือเยียวยาเมื่อตกเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา เป็นต้น

- การส่งเสริมสิทธิแก่ผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 กำหนดให้รัฐต้องจัดหาทนายความในชั้นสอบสวนโดยเฉพาะคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิตหรือในคดีผู้ต้องหาที่มีอายุไม่เกิน 18 ปี ในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อกล่าวหา รวมถึงคดีที่มีอัตราโทษจำคุก หากผู้ต้องหาไม่มีทนายความ รัฐต้องจัดหาทนายความให้ โดยทนายความจะได้รับเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก่ทนายความที่รัฐจัดหาให้ผู้ต้องหาในคดีอาญา พ.ศ. 2550 รวมถึงการส่งเสริมสิทธิเด็กและเยาวชนให้มีที่ปรึกษาทางกฎหมายเข้าร่วมรับฟังการสอบสวนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2558 มาตรา 75 โดยได้มีการได้ออกระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยการจ่ายค่าป่วยการแก่ที่ปรึกษาทางกฎหมายในชั้นสอบสวนคดีอาญาและครอบครัว พ.ศ. 2560 เพื่อคุ้มครองสิทธิและอำนวยความสะดวก ซึ่งที่ผ่านมารัฐบาล โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ได้มีการดำเนินงานในเรื่องดังกล่าวเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ในปี พ.ศ. 2561 (ข้อมูล ณ วันที่ 4 เมษายน 2561) มีการให้ความช่วยเหลือ จำนวน 579 คำร้องขอ และจ่ายเงินไปแล้ว จำนวน 524,500 บาท

- กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้พัฒนาระบบการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนแบบบูรณาการครบวงจรตามมาตรฐานสากล เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติ ในปฏิญญาว่าด้วยหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการอำนวยความยุติธรรมแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยไม่ถูกต้อง (Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power 1985) ซึ่งได้กำหนดให้ความช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดใน 4 ด้านสำคัญ ดังนี้ (1) การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม (Access to Justice) (2) การได้รับชดเชยความเสียหาย โดยผู้กระทำความผิด (Restitution) (3) การได้รับชดเชยความเสียหายโดยรัฐ (Compensation) และ (4) การได้รับความช่วยเหลือหรือสิทธิอื่น ๆ (Assistance) ที่ผ่านมามีกรณีตัวอย่างที่ให้ความช่วยเหลือแบบครบวงจรตามมาตรฐานสากลและเป็นคดีที่สาธารณชนให้ความสนใจ อาทิ กรณีน้องวันใหม่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม เหตุการณ์ระเบิดไฟไหม้พื้นที่ 7 จังหวัดภาคใต้

● ประเด็นการช่วยเหลือทางกฎหมาย ยังมีข้อท้าทายที่สำคัญ คือ การขยายช่องทางให้คนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร รวมทั้งเพิ่มเติมมาตรการเยียวยาผู้เสียหายอย่างเป็นระบบ โดยประสานส่งต่อและบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง²³ และจะต้องจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ

นอกจากนี้ รัฐพึงให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่จำเป็น และเหมาะสมแก่ผู้ยากไร้และด้อยโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม²⁴

²³ นโยบายกระทรวงยุติธรรม พ.ศ. 2561

²⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 68

2) การพัฒนาระบบฟื้นฟูผู้กระทำผิด

- กระทรวงยุติธรรม ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ซึ่งมีความสำคัญในการปฏิรูประบบราชทัณฑ์ของประเทศไทยให้สอดคล้องกับมาตรฐานและข้อบัญญัติระหว่างประเทศเกี่ยวกับผู้ต้องขังในด้านต่าง ๆ เช่น ข้อกำหนดกรุงเทพฯ (Bangkok Rules) และข้อกำหนดแมนเดลลา (Mandela Rules)

- เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2560 กระทรวงยุติธรรม ได้ลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างกระทรวงยุติธรรม บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) และวิทยาลัยเทคโนโลยีปัญญาภิวัฒน์ เพื่อสร้างความร่วมมือด้านการส่งเสริมอาชีพผู้กระทำผิด จากกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมราชทัณฑ์ และกรมคุมประพฤติ โดยการสนับสนุนทุนการศึกษา การฝึกงานด้านการขายปลีกในระยะเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย พร้อมทั้งการรองรับการจ้างงานให้กับเยาวชน หรือผู้พ้นโทษ เพื่อสร้างโอกาสการประกอบอาชีพสุจริต และเป็นการให้โอกาสแก่ผู้พ้นโทษในการกลับตนเข้าสู่สังคมตามเป้าหมายการคืนคนดีสู่สังคม

- นอกจากนี้ เพื่อแก้ไขปัญหาคาความแออัดในเรือนจำ มีการปรับใช้มาตรการทางเลือกแทนการลงโทษคุมขัง เช่น การออกพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 30) พ.ศ. 2558 โดยมีการยกเลิกความในวรรคสามของมาตรา 108 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในฉบับที่ 22 พ.ศ. 2547

สาระสำคัญ คือ เจ้าพนักงานมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ หรือในกรณีที่ผู้นั้นยินยอมจะสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่ใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ปล่อยตัวชั่วคราวก็ได้เพื่อป้องกันการหลบหนีหรือภัยอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น พร้อมกันนี้ได้มีการออกพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 25) พ.ศ. 2559 มาตรา 56 (6) มีการทบทวนและลดขนาดเครื่องพันธนาการให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล เมื่อเวลาที่ต้องนำตัวผู้ต้องขังไปศาลและขนย้ายผู้ต้องขังจากเรือนจำหนึ่งไปยังอีกเรือนจำหนึ่งเท่านั้น

- คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2558 เห็นชอบให้จัดทำแนวทางการพัฒนาระบบสุขภาพผู้ต้องขังในเรือนจำสำหรับบุคลากรของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาล และสนับสนุนยาและเวชภัณฑ์ให้กับสถานพยาบาลในเรือนจำ ตลอดจนจัดแพทย์ทั่วไปและแพทย์เฉพาะทางไปตรวจในเรือนจำ นอกจากนี้ ยังมีการปรับหลักสูตรพื้นฐานของอาสาสมัครสาธารณสุขเพื่อจัดอบรมให้กับอาสาสมัคร

ในเรือนจำ²⁵ และยังพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังหญิงให้สอดคล้องกับข้อกำหนดสหประชาชาติ ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำและมาตรการที่มิใช่การคุมขังสำหรับผู้กระทำความผิดหญิง หรือข้อกำหนดกรุงเทพฯ และนโยบายสุขภาพแห่งชาติ โดยการให้หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคอนาภาพชีวิตผู้ต้องขังหญิง รวมไปถึงการพัฒนาาระบบดูแลสุขภาพ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องระบบสาธารณสุขมูลฐานในเรือนจำ การดูแลสุขภาพปากและฟัน และการมีแพทย์เคลื่อนที่ให้บริการ²⁶

● รัฐบาลได้มีนโยบายยาเสพติดแนวใหม่ “ผู้เสพคือผู้ป่วย” ได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 108/2557 ลงวันที่ 21 กรกฎาคม 2557 ซึ่งมีเจตนารมณ์ให้โอกาสแก่ผู้ต้องสงสัยว่าใช้ยาเสพติดสามารถเข้ารับการบำบัดฟื้นฟู โดยไม่ถือว่ามีความผิด ซึ่งจากการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยพิเศษ ว่าด้วยปัญหายาเสพติดของโลก ค.ศ. 2016²⁷ มีมติและนโยบายใหม่ต่อปัญหายาเสพติดว่าแท้จริงแล้วปัญหายาเสพติดเป็นเรื่องของปัญหาสุขภาพ สาธารณสุข อาชญากรรม สิทธิมนุษยชน และความยากจน จึงควรแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยมุ่งเน้นด้านสาธารณสุข การดูแลสุขภาพผู้ป่วยแบบบูรณาการ คำนึงถึงสิทธิมนุษยชนอย่างครอบคลุม ด้วยเหตุนี้ จึงได้ปรับนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดด้วยการ (1) กระตุ้นสร้างแรงจูงใจหรือส่งเสริมให้ผู้เสพเข้ารับการบำบัดโดยไม่มีความผิด (2) ปรับระบบการบำบัดรักษาให้อยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงสาธารณสุข ที่ผู้เสพจำเป็นต้องได้รับการรักษาทางการแพทย์ให้สามารถเลิกยาเสพติดและกลับคืนสู่สังคมในฐานะคนปกติ โดยมีกลไกสำคัญ อาทิ ศูนย์คัดกรอง ระบบการคัดกรองและส่งเข้าสู่การบำบัด การกำหนดมาตรฐานของสถานบำบัดฟื้นฟู รวมถึงมีมาตรการหรือกลไกในการป้องกันผู้เสพหลบหนีหรือไม่เข้าบำบัด ทั้งนี้ ภาครัฐได้เปิดโอกาสให้ผู้เปื่อยาเสพติดสามารถเข้ารับการบำบัดรักษาได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายหรืออำนวยความสะดวกให้เข้าบำบัดที่โรงพยาบาลรัฐใกล้บ้านทุกแห่งทั่วประเทศ พร้อมทั้งพัฒนาฝึกอบรมเพื่อให้นำไปเลี้ยงดูตนเองและครอบครัว และที่สำคัญที่สุดผู้เสพที่สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษาในโรงพยาบาลของรัฐ จะสามารถสมัครงานได้โดยไม่เสียประวัติและไม่ลงบันทึกประวัติอาชญากรรม ซึ่งในปี พ.ศ. 2558 – 2560 มีผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูยาเสพติด จำนวน 586,567 คน นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. 2559 ได้มีนโยบายสงเคราะห์การช่วยเหลือผู้ที่ผ่านการบำบัดฟื้นฟูยาเสพติด โดยให้ทุนประกอบอาชีพมากกว่า 1,600 ราย²⁸

● ประเด็นข้อท้าทายที่ยังประสบอยู่ คือ การพัฒนาสถานที่คุมขัง ตลอดจนระบบบริหารภายในเรือนจำหรือสถานที่คุมขังให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล และขยายแนวปฏิบัติในเรื่องของผู้ต้องขังให้สอดคล้องกับ Mandela Rules ในทุก ๆ เรือนจำ/ทัณฑสถาน²⁹

²⁵ หนังสือกระทรวงสาธารณสุข ที่ สธ 0207.06/1062 ลงวันที่ 26 มีนาคม 2561

²⁶ รายงานประจำปี 2558 กองทุนการสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

²⁷ United Nations General Assembly Special Session 2016 – UNGASS 2016

²⁸ การให้สัมภาษณ์เลขานุการ ป.ป.ส. ในรายการบ่ายนี้มีคำตอบ สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2561

²⁹ ข้อเสนอแนะจาก คณะกรรมการ ICCPR มีนาคม 2560 และ UPR พฤษภาคม 2559

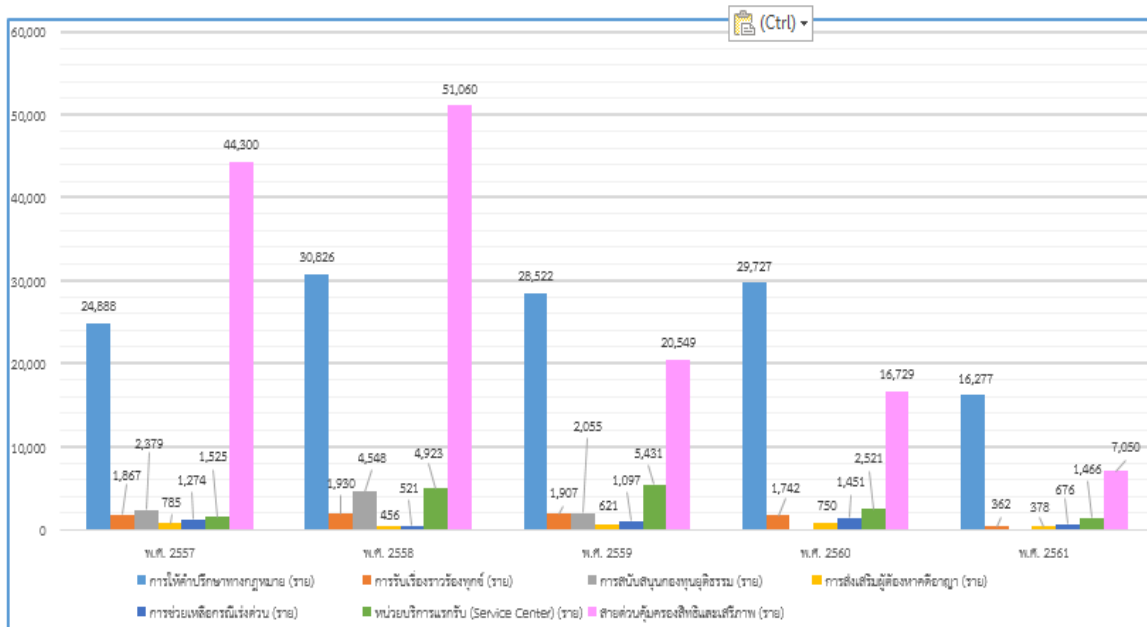
3) การติดตามเฝ้าระวังการละเมิดสิทธิมนุษยชน

● เมื่อปี พ.ศ. 2557 กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้จัดตั้งศูนย์เยียวยาเหยื่ออาชญากรรม เพื่อเป็นหน่วยงานเชิงรุกที่จะเข้าไปให้ความช่วยเหลือเหยื่อในกรณีสำคัญเร่งด่วน และจัดโครงการเพื่อประชาสัมพันธ์สิทธิของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ต่อมาได้ยกระดับศูนย์ดังกล่าวเป็นศูนย์คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเพื่อเป็นจุดให้บริการประชาชน (Front Office) ในการรับคำขอเบื้องต้น ให้คำปรึกษาทางกฎหมาย ส่งต่อหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งนายกรัฐมนตรี (พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา) ได้มอบหมายให้ดำเนินการติดตาม เฝ้าระวัง สถานการณ์การละเมิดสิทธิเสรีภาพและสิทธิมนุษยชนเป็นประจำทุกสัปดาห์ พร้อมทั้งเสนอแนะข้อคิดเห็นต่าง ๆ เพื่อประกอบการสั่งการของนายกรัฐมนตรี ซึ่งที่ผ่านมานายกรัฐมนตรีได้มีข้อสั่งการที่สำคัญในภาพรวมของทั้งประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน อาทิ การห้ามนำตัวผู้ต้องหามาแถลงข่าว การสร้างการรับรู้ด้านกฎหมายแก่ประชาชน รวมถึงข้อสั่งการให้กระทรวงศึกษาธิการสอดแทรกหลักสูตรเรียนรู้กฎหมายพื้นฐาน โดยมีรายละเอียดผลการดำเนินงานตามแผนภูมิและตาราง

แผนภูมิที่ 7 สถิติการให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายและการพิทักษ์สิทธิเสรีภาพ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2557-2561

สถิติการให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายและพิทักษ์สิทธิเสรีภาพ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 - 2561

หมายเหตุ: รายงานข้อมูล ณ วันที่ 17 เมษายน 2561

สรุปผลการดำเนินงานสิทธิมนุษยชนที่สำคัญของประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2557 - 2561

สถิติการให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายและพิทักษ์สิทธิเสรีภาพ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 - 2561

ปีงบประมาณ	การให้คำปรึกษาทางกฎหมาย (ราย)	การรับเรื่องร้องทุกข์ (ราย)	การสนับสนุนกองทุนยุติธรรม (ราย)	การส่งเสริมสิทธิแก่ผู้ต้องหาคดีอาญา(ราย)	ศูนย์คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ		
					การช่วยเหลือกรณีเร่งด่วน (ราย)	หน่วยบริการแรกรับ(ราย)	สายด่วนคุ้มครองสิทธิ(ราย)
2557	24,888	1,867	2,379	785	1,274	1,525	44,300
2558	30,826	1,930	4,548	456	521	4,923	51,060
2559	28,522	1,907	2,055	621	1,097	5,431	20,549
2560	29,727	1,742	โอนงานให้ สป.ยธ.	750	1,451	2,521	16,729
2561	16,277	362	โอนงานให้ สป.ยธ.	378	676	1,466	7,050
รวม	130,240	7,808	8,982	2,990	5,019	15,866	139,688

หมายเหตุ: รายงานข้อมูล ณ วันที่ 17 เมษายน 2561

4) การพัฒนาระบบยุติธรรมทางเลือกและยกระดับกฎหมายให้ทัดเทียมสากล

● เมื่อปี พ.ศ. 2558 กระทรวงยุติธรรมได้นำเสนอร่างพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. เพื่อจัดทำเป็นกฎหมายกลางให้หน่วยงานของรัฐหรือศูนย์ไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทภาคประชาชนใช้ในการยุติหรือระงับข้อพิพาท เพื่อลดปริมาณคดีที่จะขึ้นสู่ศาลให้ลดน้อยลง ลดปัญหาความขัดแย้ง ลดงบประมาณแผ่นดิน และเสริมสร้างสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข โดยขณะนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกาได้พิจารณาเห็นชอบร่างดังกล่าวเป็นที่เรียบร้อยแล้ว อยู่ระหว่างการนำเสนอคณะรัฐมนตรีและสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาตามลำดับต่อไป

● รัฐบาลได้มีการประกาศใช้แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2557 - 2561) โดยเฉพาะในประเด็นด้านกระบวนการยุติธรรม เมื่อปี พ.ศ. 2557 - 2559 ได้มีการดำเนินงานที่สำคัญ อาทิ การเผยแพร่ความรู้กฎหมายสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิพื้นฐาน ทั้งการผลิตสื่อการสอดแทรกหลักสูตรการศึกษาของสถาบันการศึกษา การเปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิต ให้เข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภาเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต ซึ่งที่ผ่านมา มีผลการดำเนินงานที่สำคัญหลายประการ ทั้งการศึกษาข้อมูลทั้งในและต่างประเทศ การสร้างความรู้และความตระหนัก จัดประชุมทางวิชาการระหว่างประเทศ สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เข้าร่วมกิจกรรมการภาคีเครือข่ายภาคประชาสังคมทั้งในและต่างประเทศ รับฟังความคิดเห็น และได้มีการแก้ไขกฎหมายพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2560 ให้มีการเปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิตสถานเดียวในฐานความผิดการผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภทที่หนึ่งเพื่อการจำหน่าย โดยมีการเพิ่มฐานความผิดเพื่อให้เป็นดุลยพินิจแก่ผู้พิพากษาเพิ่มเติม รวมถึงการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิด้านกระบวนการยุติธรรมผ่านศูนย์บริการข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม การพัฒนาหลักจริยธรรมของบุคลากร

ในกระบวนการยุติธรรม การส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมทางเลือก ทั้งการไกล่เกลี่ย ประนีประนอมข้อพิพาท เพื่อยุติความขัดแย้งในระดับชุมชน³⁰

2.2.3 สิทธิที่จะไม่ถูกทรมาน และการบังคับให้หายสาบสูญ

● ประเทศไทยเป็นภาคีสัญญาต่อต้านการทรมาน และการประติบัติ หรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment : CAT) และอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคน

จากการบังคับให้หายสาบสูญ (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance : ICPPED) ดังนั้น พันธกรณีที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การจัดทำกฎหมาย นโยบาย กฎ ระเบียบ มาตรการ และแนวปฏิบัติเพื่อรองรับการดำเนินงานตามอนุสัญญาฯ ในกรณีนี้ รัฐบาลจึงได้มอบหมายกระทรวงยุติธรรมจัดทำ “ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ.” เพื่อรองรับการปฏิบัติตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ และอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการบังคับให้หายสาบสูญ ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างดำเนินการ

● ในระหว่างที่รอให้กฎหมายมีผลบังคับใช้ นายกรัฐมนตรี (พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา) แต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรื่องราวร้องทุกข์กรณีถูกกระทำทรมานและถูกบังคับให้หายสาบสูญ (คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 131/2560 ลงวันที่ 23 พฤษภาคม 2560 และคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 198/2560 ลงวันที่ 18 สิงหาคม 2560) โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นประธาน พร้อมด้วยผู้แทนจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำหน้าที่รับเรื่องราวร้องทุกข์ ตรวจสอบ ติดตาม เยียวยา รวมถึงป้องกันการทรมานและการบังคับบุคคลให้หายสาบสูญ และได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการฯ จำนวน 4 คณะ ซึ่งมีความครอบคลุมในการติดตามและตรวจสอบ การเยียวยา การป้องกัน และการคัดกรองกรณีถูกกระทำทรมานและถูกบังคับให้หาย นอกจากนี้ ได้มีการกำหนดระบบ กลไก และแนวทางในการดำเนินการกับกรณีผู้ถูกกระทำทรมานและถูกบังคับให้หายสาบสูญ และมีการติดตามความคืบหน้าคนที่ถูกบังคับให้หายสาบสูญที่มีการร้องเรียนต่อองค์การสหประชาชาติ จำนวน 82 ราย พบว่ามีหลักฐานที่สามารถยืนยันได้ว่าไม่ใช่บุคคลที่อยู่ในบัญชีคนถูกบังคับให้หายสาบสูญขององค์การสหประชาชาติ จำนวน 17 ราย (เสียชีวิต/ชื่อซ้ำ/อยู่ในเรือนจำ/มีชีวิตปกติ) และมีความคืบหน้าทางด้านอำนวยความสะดวก การช่วยเหลือเยียวยาอีก จำนวน 66 ราย ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวจะเสนอ

³⁰รายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2557-2561) ช่วงครึ่งแผน ประจำปี พ.ศ.2557-2559 ของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ให้องค์การสหประชาชาติทราบต่อไป นอกจากนี้คณะอนุกรรมการป้องกันการกระทำทารุณและบังคับให้หายสาบสูญ ได้ฝึกอบรมหน่วยงาน คณะอนุกรรมการ และเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ตามแนวทาง มาตรการ และกลไกที่คณะกรรมการกำหนด ตลอดจนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ รวมทั้งเพื่อเป็นการป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ละเมิดข้อบทในอนุสัญญาดังกล่าว โดยมีการดำเนินการลงพื้นที่แล้ว จำนวน 5 ภูมิภาค รวมจำนวน 250 คน

- ประเด็นข้อท้าทาย มีข้อเรียกร้องจากองค์กรในประเทศ และระหว่างประเทศ ตลอดจนภาคประชาสังคม รวมทั้งมีข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการ ICCPR และ กลไก UPR ให้รัฐบาลดำเนินการผ่านร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการบังคับให้หายสาบสูญ พ.ศ. การเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการบังคับให้หายสาบสูญ และพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ การสอบสวนและดำเนินคดีที่มีการกล่าวหาว่ามีการกระทำทารุณและบังคับให้หายสาบสูญให้สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ และให้ความช่วยเหลือเหยื่อและครอบครัวเพื่อให้สอดคล้องตามพันธกรณีที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาต่อไป ³¹ ซึ่งรัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญข้อท้าทายดังกล่าว และจะเร่งผลักดันกฎหมายและดำเนินการให้เกิดผลเป็นรูปธรรมต่อไป

2.2.4 เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

- รัฐบาลได้เปิดช่องทางและเวทีเพื่อหารือและรับฟังความคิดเห็นเรื่องการปฏิรูปประเทศ และการร่างรัฐธรรมนูญจากทุกภาคส่วนทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนั้น เมื่อเดือนกรกฎาคม 2558 รัฐบาลได้ประกาศใช้ พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 เพื่อให้การชุมนุมสาธารณะเป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย ไม่กระทบกระเทือนต่อความปลอดภัยของ สาธารณะ สุขอนามัยหรือความสะอาดของประชาชน และเพื่อไม่ให้กระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น

- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้เพิ่มการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ภายใต้ นโยบายอินเทอร์เน็ตประชารัฐ 24,000 หมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบาย Thailand 4.0 รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อป้องกันเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ และกลุ่มอื่น ๆ จากภัยอินเทอร์เน็ต และบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสื่อลามก ตลอดจนปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 เพื่อกำหนดขอบเขตการกระทำความผิดให้ชัดเจนขึ้นและรับรองว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้จะถูกนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่แท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการอนุสัญญาว่าด้วยอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ อันเป็นการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของประชาชน มีการเยียวยา

³¹ ข้อเสนอแนะ UPR , รายงาน ประจำปี 2560/61 แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล สถานการณ์สิทธิมนุษยชนทั่วโลก, คณะกรรมการ CAT 57/ICCPR 60 ,ข้อเสนอแนะ ICJ, OHCHR , รายงานสถานการณ์ของ กสม. ปี 58 -60 , US Ambassador , Humanrights Watch

ความเสียหาย เป็นการกำหนดโทษที่ชัดเจน ให้ตำรวจมีอำนาจปรับเพื่อลดคดีขึ้นสู่ศาล นอกจากนี้ ยังได้มีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.

● รัฐบาลยังคงประสบกับปัญหาความท้าทายประเด็นความเคลื่อนไหวของนักวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศต่อการปิดกั้นเสรีภาพทางวิชาการและทางความคิดเพิ่มมากขึ้น ซึ่งอาจทำให้เกิดการขยายผลออกไปและส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของประชาชนในวงกว้างที่เห็นว่าไม่ได้มีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ได้เท่าที่ควร แล้วเกิดการรวมตัวกันกดดันให้รัฐบาลผ่อนปรนหรือยกเลิกการปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญของประชาธิปไตย โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ได้กำหนดให้การจำกัดสิทธิดังกล่าวสามารถทำได้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น เพราะหากมีการจำกัดสิทธิเกินขอบเขตที่กำหนดอาจมีการรวมตัวกันของกลุ่มต่างๆ มากยิ่งขึ้น ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทยในเวทีนานาชาติประเทศได้ นอกจากนั้น การจำกัดเสรีภาพทางวิชาการเป็นการขัดต่อกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (ICESCR) ด้วย

2.3 สร้างการรับรู้สิทธิมนุษยชนและหน้าที่พลเมือง

● นายกรัฐมนตรีได้มอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการร่วมกับกระทรวงยุติธรรม สร้างการรับรู้และความเข้าใจในเรื่องกฎหมายให้กับประชาชน โดยกำหนดเป้าหมายหลักในระยะแรก ได้แก่ ผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในรูปแบบเสริมสร้างทักษะชีวิตให้กับเด็ก โดยเชื่อมโยงกับหลักสูตรที่มีอยู่แล้วเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ในเรื่องหลักคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง การเคารพซึ่งกันและกัน การจัดการความขัดแย้ง ความตระหนักและการเรียนรู้ การป้องกันตัวเองจากภัยที่จะเกิดขึ้นในบ้าน โรงเรียน และสังคมมาเรียนรู้ โดยจะจัดตั้งคณะทำงานร่วมระหว่างกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงยุติธรรมเพื่อพัฒนาเนื้อหาสื่อการเรียนรู้และครู ซึ่งมีการเริ่มดำเนินการ

ใช้มาแล้วตั้งแต่ภาคเรียนพฤษภาคม 2560 ในบางกลุ่ม และจะปรับใช้พร้อมกันทั่วประเทศต่อไป โดยลักษณะกิจกรรมจะเป็นแบบสำเร็จรูปที่จะใช้ร่วมกับกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ และสอดแทรกอยู่ในการเรียนการสอนปกติ³²

● รัฐบาล โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้จัดทำโครงการฝึกอบรมหลักสูตร “เยาวชนรุ่นใหม่ใส่ใจเคารพสิทธิ” แก่เยาวชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ระหว่างปี พ.ศ. 2560 - 2561 เป็นจำนวน 482 ราย โดยการจัดค่ายเยาวชนและบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและสิทธิมนุษยชน การใช้ศิลปะเป็นสื่อในการสะท้อนแนวคิดด้านสิทธิมนุษยชนแก่เยาวชน รวมทั้งการกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนต่าง ๆ ผ่านเกมการ์ดพลังสิทธิ

³² ข่าวประชาสัมพันธ์ของกระทรวงศึกษาธิการ ในหัวข้อ การเรียนรู้กฎหมายเกี่ยวกับชีวิตประจำวันสำหรับผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ที่ส่งเสริมให้เกิดการเคารพสิทธิของผู้อื่น จำนวน 391 ราย นอกจากนี้ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ยังได้ผลิตชุดความรู้ ซึ่งประกอบด้วย แผ่นพับ แผ่น CD เสียง เพื่อเผยแพร่ให้กับชุมชนทั่วประเทศ ให้เกิดการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ สิทธิมนุษยชน และกฎหมายแก่ชาวบ้านอย่างทั่วถึง

- สำหรับการอบรมเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องการปรับเปลี่ยนหมุนเวียนกำลังพลที่มี อาทิ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้จัดทำโครงการส่งเสริมสิทธิเสรีภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ของรัฐและภาคประชาชนอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นย้ำถึงหลักการสิทธิมนุษยชนกับความมั่นคงและการบังคับใช้กฎหมายพิเศษในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยอบรมผู้ปฏิบัติงานด้านความมั่นคง

ในพื้นที่ 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในปี 2558 - 2561 จำนวน 9,174 คน การสร้างวิทยากรตัวคูณในการขยายผลต่อเพื่อส่งเสริมเผยแพร่สิทธิและเสรีภาพให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐ เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย และประชาชน ในปี พ.ศ. 2560 - 2561 จำนวน 92 คน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีการสอดแทรกหลักสูตรสิทธิมนุษยชนในหลักสูตรการอบรมเจ้าหน้าที่ตำรวจในทุกระดับ รวมถึงกระทรวงกลาโหม ได้มีการจัดทำหลักสูตรสิทธิมนุษยชนกับทหาร หลักสูตรทหารกับการบังคับใช้กฎหมายเพื่อใช้เป็นแนวทางฝึกอบรมกำลังพล ซึ่งได้ยึดถือหลักการพื้นฐานว่าด้วยการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายของสหประชาชาติ (Basic Principles of the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials)

- การส่งเสริมเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิมนุษยชน เคารพและไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น ของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ในปี พ.ศ. 2557 - 2561 จำนวน 15,012 ราย นอกจากนี้ หลายหน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานในกำกับภาครัฐได้มีการบรรจุเรื่องสิทธิมนุษยชนหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนในหลักสูตรพัฒนาบุคลากรหรือการจัดอบรมของหน่วยงาน อาทิ กระทรวงการคลัง กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงยุติธรรม กรมการปกครอง กรุงเทพมหานคร สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น

- รัฐบาลมีนโยบายในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้เกิดความยั่งยืน โดยให้บูรณาการงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างการรับรู้ให้กับประชาชนและขับเคลื่อนการปฏิบัติงานของหน่วยงานในพื้นที่เพื่อสร้างความเท่าเทียมและเป็นธรรม ตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืน ซึ่งกรอบหลักการดำเนินการที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การปลูกจิตสำนึกแก่ประชาชนให้ “รู้สิทธิ รู้หน้าที่ รู้กฎหมาย” ด้วยการให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องสิทธิ หน้าที่ การเคารพกฎหมาย และการเป็นพลเมืองที่ดี

● ประเด็นข้อท้าทาย คือ ในหลายพื้นที่พบยังประสบปัญหาเรื่องทัศนคติของเจ้าหน้าที่รัฐในการให้สิทธิและคุ้มครองสิทธิของกลุ่มเสี่ยงที่เป็นกลุ่มเปราะบาง ด้วยเหตุนี้ จึงควรมีการผลักดันให้เจ้าหน้าที่มีความตระหนักและเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนให้สอดแทรกอยู่ในทุกขั้นตอนของการทำงาน³³

ความคาดหวังในอนาคตเมื่อประเทศไทยมีการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนอย่างจริงจัง ก็จะส่งผลใน 3 ระดับ กล่าวคือ

1) **ระดับประชาชน** ประชาชนได้รับรู้และตระหนักในสิทธิ หน้าที่ ไม่ไปละเมิดสิทธิผู้อื่น ทำให้สังคมมีความมั่นคง และมีความสุข อยู่กันอย่างสันติสุข

2) **ระดับสังคม** หน่วยงานต่าง ๆ เห็นความสำคัญของการนำมาตรการ กลไก เครื่องมือที่รัฐสร้างขึ้น ไม่ว่าจะเป็นแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ UPR แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (National Action Plan on Business and Human Rights : NAP) ไปสู่การปฏิบัติ และเกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ในด้านสิทธิมนุษยชน และร่วมมือกันป้องกัน คุ้มครองสิทธิมนุษยชน ทำให้สถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนมีแนวโน้มลดลง สร้างวัฒนธรรมให้คนคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน เนื่องจากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องและเกี่ยวพันกับทุกภาคส่วน เพียงแต่นำมิติด้านสิทธิมนุษยชนมาเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

3) **ระดับประเทศ** การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยพัฒนาก้าวหน้าทัดเทียมระดับสากล ตลอดจนประเทศไทยมีภาพลักษณ์ที่ดีในด้านสิทธิมนุษยชนและได้รับการยอมรับจากนานาประเทศ

อย่างไรก็ตาม ในทางกลับกันหากประเทศไทยละเลยไม่ได้มีการดำเนินงานในเรื่องสิทธิมนุษยชนอย่างจริงจังก็อาจจะส่งผลให้สถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม และจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและความสุขในชีวิตของประชาชน อีกทั้งยังกระทบทางด้านภาพลักษณ์ของประเทศไทย การท่องเที่ยวหรือการถูกกีดกันทางด้านเศรษฐกิจ การค้า และทางการเมืองระหว่างประเทศ รวมถึงส่งผลกระทบต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ด้วย ที่ประเทศไทยจะต้องให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าวอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

³³ การประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2557- 2561) ช่วงครึ่งแผน ประจำปี พ.ศ. 2557 -2559 โดย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

บรรณานุกรม

- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2560, 23 พฤศจิกายน). เรื่อง วาระแห่งชาติ “สิทธิมนุษยชนร่วมขับเคลื่อน Thailand 4.0 เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”. หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร 0505/38244.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (2559). เกี่ยวกับมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2559 ข้อมูลจากเว็บไซต์ www.cabinet.sloc.go.th
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). รายงานภาวะสังคมไทย ไตรมาสสี่ และภาพรวม ปี 2560 ของคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2559). รายงานประจำปี 2559 กองทุนการสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) : ตามรอยพ่อหลวง แบบอย่างแห่งการสร้างเสริมสุขภาพ . ม.ป.ท.
- กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ. (2559). ข้อเสนอแนะที่ประเทศไทยได้รับและคำมั่นโดยสมัครใจ ภายใต้กลไก UPR รอบ 2.
- กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ. (ม.ป.ป.). รายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทยภายใต้กลไก Universal Periodic Review (UPR) รอบ 2. ม.ป.ท.
- กระทรวงศึกษาธิการ (2545). พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. (2560, 6 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 1 - 90
- กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ. (2560). รายงานฉบับสมบูรณ์ประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2557- 2561) ช่วงครึ่งแผน ประจำปี พ.ศ. 2557 - 2559. ศูนย์บริการวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ผศ.พ.ต.ท.ดร.เกษมศานต์ โชติชาครพันธ์ และคณะ. กรุงเทพฯ : บริษัท นบหน้าครีเอชั่น (สำนักงานใหญ่).
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) (2561). ยุทธศาสตร์แผนสุขภาวะประชากรกลุ่มเฉพาะ ปี พ.ศ. 2561 และสรุปผลการดำเนินงาน ปี พ.ศ. 2560 ของ สสส.
- กระทรวงยุติธรรม (2561). นโยบายกระทรวงยุติธรรม พ.ศ. 2561 โดยสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม.
- กระทรวงสาธารณสุข (2561). หนังสือกระทรวงสาธารณสุข ที่ สธ 0207.06/1062 ลงวันที่ 26 มีนาคม 2561.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2558). รายงานประจำปี 2558 กองทุนการสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) : พลวัตสุขภาวะไทยสู่การขยายเครือข่ายการสร้างเสริมสุขภาพสากล . ม.ป.ท.
- United Nations General Assembly Special Session 2016 – UNGASS 2016
- แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล (2560, 2561). รายงาน ประจำปี 2560/61 แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล สถานการณ์สิทธิมนุษยชนทั่วโลก

คณะกรรมการตามสนธิสัญญาการต่อต้านการทรมานฯ (CAT) (2557) คณะกรรมการตามสนธิสัญญาสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง (ICCPR) (2560) ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ) สำนักงานข้าหลวงใหญ่ แห่งสหประชาชาติเพื่อสิทธิมนุษยชน (OHCHR) (2560) กระทรวงการต่างประเทศ สหรัฐอเมริกา Humanrights Watch. ข้อเสนอแนะต่าง ๆ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (2558 - 2560). รายงานการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชน ในประเทศไทยและรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของ กสม. ปี 2558 - 2560

กระทรวงศึกษาธิการ (2560). ข่าวประชาสัมพันธ์ของกระทรวงศึกษาธิการ ในหัวข้อ การเรียนรู้กฎหมายเกี่ยวกับ ชีวิตประจำวันสำหรับผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงแรงงาน (2561). รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน แถลงความคืบหน้าการดำเนินการพิสูจน์สัญชาติใน ภาคประมง เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2561

กรมประมง (2559, 2560). เอกสารความก้าวหน้าการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย รอบเดือนมิถุนายน 2560 และรายงานประจำปี ของกรมประมง ปี พ.ศ. 2559

กระทรวงแรงงาน (2557-2559). สถิติแรงงานประจำปี พ.ศ. 2557-2559 ของกระทรวงแรงงาน

สำนักนายกรัฐมนตรี (2559-2560). รายงานผลการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของ ประเทศไทย ประจำปี พ.ศ. 2559-2560 สำนักนายกรัฐมนตรี

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข . สถิติสาธารณสุข พ.ศ. 2544-2559 สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2561 จาก http://social.nesdb.go.th/SocialStat/StatReport_Final.aspx?reportid=217&template=2R2C&yeartype=M&subcatid=15

ชื่อเอกสาร : สรุปผลการดำเนินงานสิทธิมนุษยชนที่สำคัญของประเทศไทย ภายใต้รัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ระหว่างปี พ.ศ.2557-2561

ที่ปรึกษา : นางสาวปติกาญจน์ สิทธิเดช นายพิทยา จินาวัฒน์ นายไพฑูรย์ สว่างกมล นางจันทร์ชม จินตยานนท์ นางนงภรณ์ รุ่งเพ็ชรวงศ์	อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ที่ปรึกษากรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ที่ปรึกษากรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิมนุษยชน ผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิมนุษยชน
--	---

ผู้จัดทำและเรียบเรียง :

นางสาวเอมอร เสียงใหญ่ นางสาวจิฬารักษ์ ตามชู นางสาวเปรมยุดา ตันติกนกพร นางปภัสรา รัตตะรังสี นางสาวนริลักษณ์ แพไชยภูมิ นางบุญภาดา พึ่งบุญ ณ อยุธยา อรุณเบิกฟ้า นายอานนท์ ยังคุณ นางสาวกนกรัตน์ สิมทะราช นางสาวศิรินทรา แสงศร	รองอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านพิทักษ์สิทธิและเสรีภาพ หัวหน้ากลุ่มพัฒนาระบบบริหาร รักษาการในตำแหน่ง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพ ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ผู้อำนวยการกองสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการพิเศษ นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการ นักวิชาการยุติธรรมปฏิบัติการ นักวิชาการยุติธรรมปฏิบัติการ
--	---

ปีที่พิมพ์ 2561

จำนวนพิมพ์ 300 เล่ม

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

เลขที่ 120 หมู่ 3 ชั้น 3
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษาฯ
อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์
ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง
เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210
สายด่วนคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ 1111 กด 77